TEENAGE CRIME FIGHTERS ON THE INTERNET

De werking en waarde van het betrekken van digitaal vaardige jongeren bij politiewerk

Evaluatierapport
augustus 2017

Colofon:
Dit onderzoek is uitgevoerd door het Lectoraat Cybersafety van
NHL Hogeschool en de Politieacademie

Joyce Kerstens
Sander Veenstra
Hylke van Dijk
Doutsen van de Ploeg
Irene Hovenga

Inhoudsopgave

1. Aanleiding ... 3
2. Opzet en doel van de pilot ... 4
3. Methodische verantwoording ... 6
   3.1 Werven van jongeren ... 6
   3.2 Werven van opdrachten ... 8
   3.3 Monitoring online community ... 10
   3.4 Draagvlakmeting onder politiemensen ... 11
   3.5 Interviews met politiemensen en TCF'ers ... 13
   3.6 Interviews met juridische experts ... 14
4. Draagvlak onder politiemensen ... 15
   4.1 Draagvlak ... 15
   4.2 Verwachte opbrengsten ... 15
   4.3 Bereidheid tot actieve deelname ... 18
   4.4 Bezwaren ... 19
5. Opbrengsten ... 22
   5.1 Kwantitatieve opbrengsten ... 22
   5.2 Kwalitatieve opbrengsten ... 27
   5.3 Bijvangst ... 36
6. Aandachtspunten ... 38
   6.1 Juridische aandachtspunten ... 38
   6.2 Risico's voor jongeren ... 44
   6.3 Afbreukrisico jongeren ... 45
   6.4 Afbreukrisico politie ... 46
7. Hoe nu verder? ... 47

Bijlage 1: geraadpleegde bronnen ... 49
Bijlage 2: geïnterviewde personen ... 51
Bijlage 3: aandacht in de media ... 52

1. Aanleiding

Het kennis- en capaciteitstekort bij de bestrijding van cybercrime bij de politie vormde de aanleiding om in het voorjaar van 2016 een verkennend onderzoek uit te voeren naar de (on)mogelijkheden om jongeren in te schakelen bij politiewerk. Het lectoraat Cybersafety van NHL Hogeschool en de Politieacademie heeft bij dit onderzoek in kaart gebracht op welke gebieden de inzet van jongeren (in theorie) mogelijk en gewenst is. De bevindingen van dit verkennende onderzoek staan in het rapport Teenage Crime Fighters on the Internet (Kerstens et al., 2016).

Figuur 1: mogelijke inzet bij politiewerk van Teenage Crime Fighters

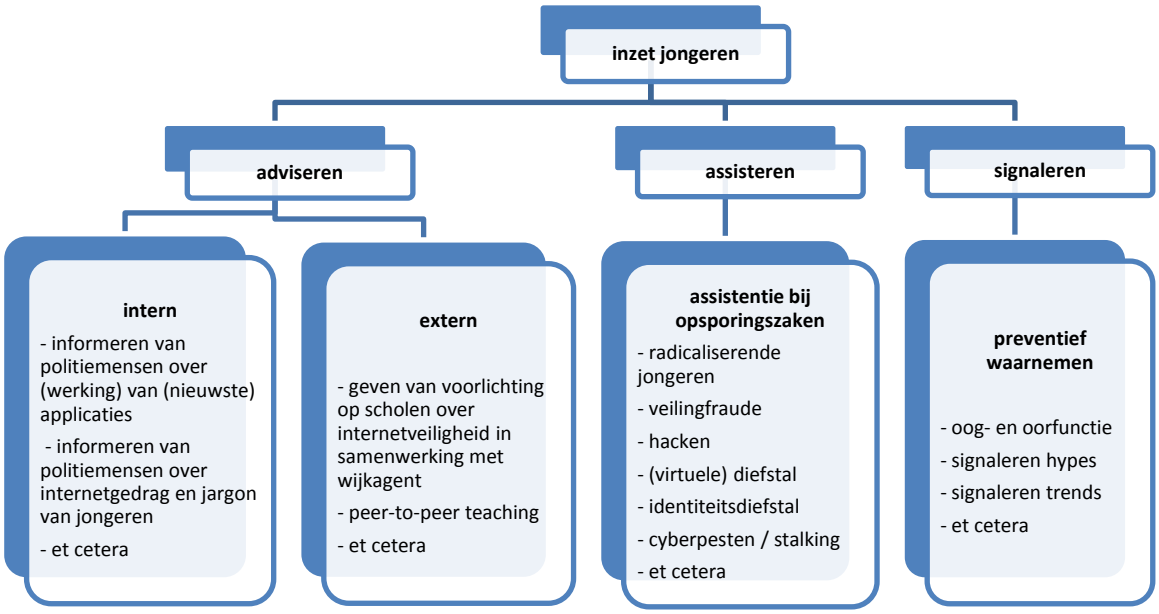

Politie Noord-Nederland en de Directie Operatiën (afdeling Kennis & Innovatie) zijn op basis van genoemde verkenning in januari 2017 gestart met een pilot waarbij jongeren in een experimenteeromgeving diverse taken voor de politie uitvoeren. Jongeren kunnen bijvoorbeeld via een internetsearch proberen om gestolen voorwerpen te traceren of zij kunnen de politie adviseren over bepaalde trends online. Vertrekpunt is dat de politie de opdrachten aanlevert, gebaseerd op casuïstiek.

Teenage Crime Fighters is een proefproject: de politie wil inzicht krijgen in de werking en waarde van het betrekken van jongeren bij politiewerk. Het lectoraat Cybersafety, een onderzoeksgroep van Politieacademie en NHL Hogeschool, begeleidt en evalueert dit proefproject. Deze rapportage bevat een overzicht van opgedane ervaringen en projectresultaten (januari t/m juni 2017).

2. Opzet en doel van de pilot

In totaal zijn 40 digitaal vaardige jongeren geselecteerd: de Teenage Crime Fighters (verder genoemd: TCF'ers). Ze kunnen in een speciaal hiertoe ontwikkelde online community in eigen tijd en ruimte met de politie, met de onderzoekers en met elkaar communiceren. Daarnaast zijn er drie fysieke bijeenkomsten georganiseerd. Beide pilotonderdelen worden hieronder kort toegelicht:

1) *Online community*. Elke deelnemer ontvangt vanuit de projectorganisatie een uitnodiging om in te loggen in de online community, genaamd Parallel Police Department Head Quarters (PPDHQ). Deelnemers kunnen zelf geen (nieuwe) deelnemers uitnodigen of anderen toegang verschaffen tot de community. Het is dus een besloten virtuele omgeving die alleen toegankelijk is voor daartoe geautoriseerde personen. In de community krijgen de jongeren opdrachten aangereikt en kunnen zij hun (opsporings)informatie uploaden. Daarnaast kan informatie met elkaar worden gedeeld en kunnen jongeren onderling chatten over hun bevindingen.

   In de online community zijn niet alleen TCF'ers, maar ook politiemensen en onderzoekers actief. Elke deelnemer kiest in de community voor een unieke identiteit met een al dan niet fictieve naam en foto. Deelnemers kunnen er zelf voor kiezen of ze hun identiteit in de community kenbaar maken (bijv. @willem-okkema) of juist verhullen (bijv. @thepizzalord). Wel is de afspraak gemaakt dat de onderzoekers herkenbaar zijn door het voorvoegsel NHL (bijv. @NHL-Kerstens) en de politiemensen door het voorvoegsel politie (bijv. @politie-Frank).

   Deelnemers kunnen een app downloaden, waardoor zij op laagdrempelige wijze toegang krijgen tot de community. De app is toegerust met een notificatiesysteem. Elke deelnemer krijgt via zijn of haar mobiel een pushbericht als er online activiteit heeft plaatsgevonden. Dit is bijvoorbeeld wanneer iemand online een vraag heeft gesteld, een bericht heeft geplaatst of informatie heeft geüpload.

   De projectorganisatie neemt met enige regelmaat online polls af onder de deelnemers. Met deze korte opiniepeilingen is het mogelijk om op elk gewenst moment de TCF'ers te polsen, bijvoorbeeld over de aantrekkelijkheid van een casus of over hun motivatie.

2) *Fysieke bijeenkomsten* (*hackatons*)[1]. Om de betrokkenheid van jongeren te vergroten, is het van belang dat de deelnemende jongeren elkaar ook in het echt ontmoeten en daarbij contact hebben met de politie en met de onderzoekers. Als onderdeel van de pilot zijn daarom drie bijeenkomsten georganiseerd in de Kanselarij te Leeuwarden. Tijdens deze bijeenkomsten zijn de jongeren in teams aan de slag gegaan met opdrachten. Aan het einde van de bijeenkomsten werden de resultaten aan elkaar en aan de politie gepresenteerd.

Voor het welslagen van de pilot is het essentieel dat de politie tijd en capaciteit vrijmaakt: de politie levert opdrachten aan en heeft een taak bij het doorsluizen van de door jongeren aangeleverde informatie naar de backoffice. De pilot is dus een dynamisch en wederkerig proces: om de aandacht en interesse van jongeren te behouden, moeten zij regelmatig worden 'gevoed' met nieuwe uitdagende opdrachten. Daarnaast is het van belang dat zij steeds weer feedback krijgen op de door

[1] Het woord *hackathon* is samengesteld uit de woorden hacken en marathon. Bij een hackathon wordt in kort tijdbestek gezamenlijk aan een uitdagende opdracht gewerkt.

hen aangeleverde input. Als een jongere een waardevolle bijdrage aan het politiewerk heeft geleverd, is het zaak om dit ook aan de betreffende jongere terug te koppelen en/of een manier te bedenken om hem/haar hiervoor te belonen.

De uitvoering en evaluatie van het project is in handen van het lectoraat Cybersafety van NHL Hogeschool en Politieacademie. Voor het inrichten van de online community en de organisatie van de hackathons is samengewerkt met het lectoraat Serious Gaming van NHL Hogeschool.

Uitgangspunt bij de pilot is om voortdurend een vinger aan de pols te houden en waar nodig tussentijds in te grijpen of bij te sturen. Een zorgvuldige evaluatie hoort daar ook bij. Als duidelijk is waar knelpunten en kansen liggen, kan op basis van deze pilot besloten worden tot landelijke inzet van jongeren door de politie. *Teenage Crime Fighters* is dus duidelijk een proefproject: er is ruimte om te experimenteren, er is geen vooropgezet einddoel en er mogen dingen 'fout' gaan. Het doel van de pilot is het verkrijgen van inzicht in de werking en waarde van het betrekken van jongeren bij politiewerk. Het project wordt om die reden van dichtbij gevolgd om zo veel mogelijk te kunnen leren: wat werkt en wat werkt niet?

Figuur 2: Schematische weergave van de pilot

3. Methodische verantwoording

3.1 Werven van jongeren

Voor het werven van Teenage Crime Fighters (verder genoemd: TCF'ers) hebben we in Noord-Nederland – de regio waar de pilot heeft plaatsgevonden - vier onderwijsinstellingen benaderd[2]: twee VO-scholen en twee MBO-scholen. Alle scholen waren direct bereid om aan het pilotproject mee te werken. Zowel het schoolmanagement als de betrokken docenten vinden de pilot interessant en maatschappelijk relevant. Bovendien zien ze deelname aan de pilot als een ontwikkelkans voor hun leerlingen.

Met iedere school zijn afspraken gemaakt over de organisatie van wervingsbijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten zijn door de onderzoekers klassikale presentaties gegeven over de digitalisering van de samenleving en de gevolgen daarvan voor criminaliteit en opsporing. Daaropvolgend is het doel, de inhoud en de opzet van de pilot toegelicht en is aan jongeren gevraagd of ze aan de pilot willen deelnemen. Geïnteresseerde jongeren konden een aanmeldformulier invullen. Om zicht te krijgen op het profiel van deze jongeren zijn in dit formulier vragen gesteld over achtergrondkenmerken (geslacht, leeftijd en opleiding), over hun online activiteiten en digitale vaardigheden èn over hun motivatie om aan de pilot deel te nemen.

Alle ouders van minderjarige jongeren (< 18 jaar) zijn persoonlijk benaderd via een brief op hun huisadres. De brief bevat informatie over de pilot en een toestemmingsformulier. Voorwaarde voor deelname aan de pilot is dat ouders door ondertekening van dit formulier expliciet toestemming geven dat hun kind aan de pilot mag meedoen.

In tabel 1 staat het resultaat van de wervingsinspanningen. In totaal zijn 245 leerlingen voorgelicht. 18 procent daarvan (n=44) heeft zich aangemeld om aan het project deel te nemen. Vijf leerlingen zijn alsnog uitgevallen wegens gebrek aan tijd en motivatie (n=4) of het niet krijgen van toestemming van ouders (n=1). In totaal neemt 16 procent van de voorgelichte jongeren deel aan de pilot.

Tabel 1: wervingsresultaten

	Aantal voorgelichte leerlingen	***Oorspronkelijke aanmeldingen***		***Daadwerkelijke deelname***	
	N	*N*	*% van totaal*	*N*	*% van totaal*
Drachtster Lyceum	*164*	*16*	10%	*12*	7%
Noorderpoort	*24*	*19*	79%	*18*	75%
CSG Comenius	*25*	*4*	16%	*4*	16%
Friese Poort	*32*	*5*	16%	*5*	16%
Totaal	***245***	***44***	**18%**	***39***	**16%**

[2] Drachtster Lyceum (havo/vwo), CSG Comenius Mariënburg (havo/vwo), ROC Noorderpoort in Groningen (afdeling Technologie & ICT) en ROC Friese Poort in Drachten (afdeling ICT).

De 40 deelnemende TCF'ers[3] zijn voornamelijk jongens (35 jongens en 5 meisjes). De gemiddelde leeftijd is 18 jaar (de jongste deelnemer is 15 jaar en de oudste deelnemer is 25 jaar).

Alle deelnemende jongeren zijn online actief. De populairste internetactiviteiten zijn het onderhouden van sociale contacten, het bekijken van filmpjes en gamen. Downloaden, bloggen en het doen van online aankopen zijn internetactiviteiten waarmee de TCF'ers zich minder frequent bezighouden. Alle jongeren hebben aangegeven (bijna) nooit te vloggen.

Figuur 3: online activiteiten van TCF'ers

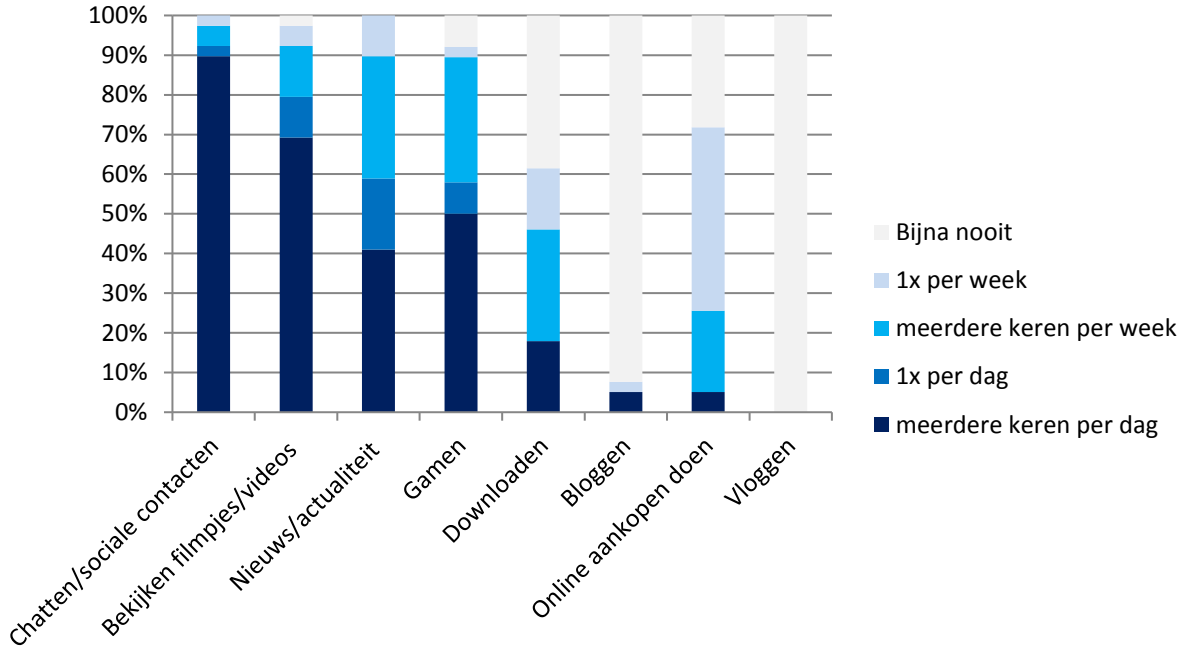

WhatsApp wordt door vrijwel alle TCF'ers meerdere keren per dag gebruikt. Bijna 90 procent raadpleegt YouTube dagelijks. Snapchat, Facebook en Instagram zijn iets minder populair onder de TCF'ers: circa de helft maakt dagelijks van deze sociale media gebruik. Twitter is veruit het minst populair.

Nagenoeg alle TCF'ers kennen het dark web[4] en weten via welke browsers ze hiertoe toegang kunnen krijgen. Toch is slechts een kwart van de TCF'ers zelf actief op het dark web. Iets meer dan de helft van de TCF'ers - vooral de MBO-leerlingen - kan programmeren. Deze jongeren zijn vooral bekend met HTML, CSS, PHP, Java, Javascript, SQL en CTT. Een enkeling heeft ook kennis van C#, Bash, Python en Visual Basic.

Jongeren hebben meerdere beweegredenen om aan de pilot deel te nemen. Interesse in informatica en digitale ontwikkelingen, de politie willen helpen, willen leren en ervaring opdoen met (opsporings)werk; opbouw CV en het vergroten van toekomstige baankansen zijn de voornaamste

[3] Na de eerste hackathon heeft 1 TCF'er besloten om alsnog te stoppen en hebben 2 jongeren zich alsnog als deelnemer aangemeld. Het totaal aantal deelnemers is daarmee 40.

[4] Niet-geïndexeerde websites bevinden zich in het Deep web. Het dark web is hier een onderdeel van, alleen is dit onderdeel van het web niet rechtstreeks toegankelijk. Er is speciale software noodzakelijk die de gebruiker anonimiteit moet verschaffen zoals Tor, I2P of Freenet.

motieven. Kortom, aan de pilot hebben online actieve, digitaal vaardige en gemotiveerde jongeren deelgenomen.

3.2 Werven van opdrachten

In het TCF-project gaan de geselecteerde jongeren aan de slag met diverse vragen en opdrachten die door de politie worden aangeleverd. Om gedurende de looptijd van dit experiment (6 maanden) voldoende opdrachten te verkrijgen, zijn diverse wervingsinspanningen verricht. Een maand voorafgaand aan de start van het TCF-project is op een interne leiderschapsdag van de politie een presentatie gegeven over het hoe en waarom van dit project. Aansluitend is aan de aanwezigen gevraagd om binnen hun team opdrachten te inventariseren die aan de jongeren kunnen worden voorgelegd. Naar aanleiding van deze presentatie is door het team Open Source Intelligence (verder genoemd: OSINT) en het team Mensenhandel en Migratiecriminaliteit (verder genoemd: TMM) casuïstiek aangeleverd. Waar nodig zijn de aangeleverde opdrachten aansprekender gemaakt door ze te voorzien van meer contextuele informatie of door ze te koppelen aan andere casuïstiek. Eén opdracht is beoordeeld als onethisch, omdat het jongeren zou kunnen aanzetten tot het bezoeken van websites en sociale media waarop seks (met minderjarigen) wordt aangeboden. Deze wervingsinspanning heeft geleid tot 5 casussen die zijn ingebracht in de online community.

Bij de formele start van het project – een bijeenkomst met de deelnemende jongeren, politiemensen en onderzoekers – is één nieuwe casus ingebracht, geënt op een op dat moment recent schietincident bij ijsstadion Thialf. Deze casus is niet ingebracht door het opsporingsteam dat belast was met het politieonderzoek, maar ontleend aan reeds vrijgegeven informatie op opsporingverzocht.nl. De onderzoeksleider van de politie is op voorhand geïnformeerd dat deze casus met een aantal opsporingsvragen aan de jongeren wordt voorgelegd.

Om meer casuïstiek te verzamelen, zijn vervolgens 34 leidinggevenden van operationele afdelingen binnen Eenheid Noord Nederland per mail aangeschreven met informatie over dit project en met de vraag om opdrachten te verzamelen en aan te leveren. Hierbij is tevens het aanbod gedaan om - bij interesse in het project - een presentatie aan het team te komen verzorgen. Naar aanleiding van deze mailing zijn 20 reacties binnengekomen. Ook is bij 11 teams een presentatie gegeven. Deze wervingsinspanningen hebben 22 opdrachten opgeleverd, waarvan er 17 zijn ingebracht in de online community. Drie opdrachten zijn niet ingebracht vanwege mogelijke schending van de privacy. Het ging namelijk om het opsporen van personen met openstaande boetes en/of met openstaande straffen en om het identificeren van een persoon die wordt verdacht van het stalken van een politieman. Een vierde opdracht – het ontwikkelen of aandragen van een slim systeem om dienstroosters voor politiepersoneel te maken – is niet ingebracht, omdat de aard van de opdracht onvoldoende aansloot bij de beoogde werkzaamheden van de TCF'ers. Bij dit besluit speelde ook mee dat er genoeg andere casuïstiek voorhanden was. De vijfde opdracht betrof een cold-case. Deze casus is niet meegenomen, omdat er al vier cold cases waren ingebracht en we wilden zorgen voor voldoende variëteit.

Tijdens de derde en laatste hackathon is geanticipeerd op een toekomstig scenario, waarbij het TCF-project wordt gecontinueerd, maar waarbij de uitvoering en projectorganisatie nog uitsluitend in handen is van de politie. De aanwezige politiemensen moesten dus zèlf –zonder tussenkomst van de

onderzoekers/moderatoren – casuïstiek inventariseren, vertalen - dat wil zeggen '*puberproof*' maken en concretiseren - en uploaden in de online community. Dit heeft geresulteerd in twee nieuwe casussen.

Tot slot hebben politiemensen uit de Eenheid Limburg (district Noord) , de Eenheid Amsterdam (Team Digitale Opsporing) en de Eenheid Oost-Nederland (Q Team) zelf contact met ons opgenomen met de vraag of zij ook konden participeren aan dit project. Er is dus ook buiten de Eenheid Noord-Nederland – waar de wervingsinspanningen hebben plaatsgevonden – veel belangstelling voor dit project. Deze spontane aanmeldingen hebben geleid tot één nieuwe casus.

Tijdens dit project zijn in totaal 26 casussen in de online community geüpload, waarbij aan de TCF'ers is gevraagd om bijstand te verlenen aan de uitvoering van politietaken. Deze bijstand kan worden ingedeeld in de volgende activiteiten:

1) *adviseren*: in hun hoedanigheid van digitaal expert of ervaringsdeskundige beantwoorden jongeren algemene vragen over (illegaal) internetgebruik en internettoepassingen met als doel het verbeteren van de informatiepositie van de politie;
2) *signaleren*: jongeren verzamelen online (live) informatie over mogelijke verstoringen van de openbare orde tijdens evenementen met als doel het verbeteren van de informatiepositie van de politie bij het handhaven van de openbare orde;
3) *assisteren*: jongeren verzamelen online informatie over (verdachte) personen of goederen in het kader van de strafvordering of de hulpverlening.

Tabel 2 bevat per casus een korte omschrijving van de opdrachten die aan TCF'ers zijn voorgelegd.[5]

Tabel 2: beschrijving van de casuïstiek

Opdrachtgever + casusnaam	**Opdracht**
ADVISEREN	
OSINT #Casushotspot	Breng in kaart wat populaire internettoepassingen zijn onder jongeren en hoe de politie daarvan op de hoogte kan blijven
TMM #Casusronselen	In hoeverre, waar en op welke manier wordt het internet gebruikt om jongeren te ronselen voor criminele activiteiten?
TMM #Casuscrimineelgeld	Beschrijf welke (online) mogelijkheden criminelen hebben om hun geld 'anoniem' te besteden.
Cyberwijkagent #Casusonlinegames	Stel een top 10 samen van de populairste online games en beschrijf in hoeverre en op welke wijze daarop criminaliteit plaatsvindt
Cyberwijkagent #Casusdarkwebhandel	Stel een top 10 samen van darkwebsites waarop illegale goederen worden verhandeld en beschrijf een manier om die lijst actueel te houden
Cyberwijkagent #Casussextortion	Geef een advies over hoe de politie sextortion onder jongeren kan bestrijden
Cyberwijkagent #CasusOmegle	Beschrijf in welke mate en waarvoor Omegle wordt gebruikt. Wat vinden jongeren van deze videochatservice en waarom.
Cyberwijkagent #Casushackenopschool	Biedt inzicht in de wijze waarop scholen worden gehackt en wat scholen daartegen kunnen doen
Politie Winschoten #Casusrozespeed	In Winschoten wordt roze speed gebruikt. De vraag is hoe lang dergelijke speed al op de markt is, wat de samenstelling en werking ervan is en waar het verkrijgbaar is.

[5] In #casusthepassion en #casushooligan zijn opdrachten van verschillende aard behandeld. In #casusthepassion is niet alleen gevraagd om veiligheidsproblemen te signaleren tijdens dit grootschalige evenement, maar tevens om specifieke internetgebruikers (influencers) te identificeren. In #casushooligan zijn naast de oorspronkelijke opdracht om 'hooligan' gerelateerde ongeregeldheden te signaleren rondom wedstrijden ook enkele opsporingsvragen aangedragen. Vandaar dat beide casussen zowel in de rubriek 'signaleren' als in de rubriek 'assisteren' voorkomen.

Politie Stadskanaal #Casusvalsgeld	In de omgeving van Stadskanaal is vals geld in omloop. De vraag is wat de herkomst van dit geld is, hoe men er, wellicht via internet, aan komt en waarom het vooral in Stadskanaal wordt gebruikt.
Q-team, politie Oost Nederland #Casusillegalehandel	Geef een verklaring voor de (grootschalige) illegale handel in games: hoe komen criminelen daar aan en hoe verkopen ze deze games?
Politie Fryslan #Casussignal	De politie maakt gebruik van Signal in plaats van WhatsApp. Is dit veilig en waarom?
SIGNALEREN	
Politie Haren #Casusprojextx-rëunie	Biedt inzicht in eventuele aanwijzingen voor een project X reünie op internet, geef aan wie daarvoor de initiatiefnemers zijn en beschrijf hoe de politie ontwikkelingen rondom een mogelijke reünie het beste kan monitoren via internet
Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden (SGBO) #Casusthepassion	#casusthepassion bestond uit meerdere opdrachten, waarvan de signalerende opdrachten zich laten samenvatten als het via internet signaleren van veiligheidsproblemen die zich voor (kunnen) doen tijdens The Passion.
Politie Heerenveen / voetbalcoördinator #Casushooligan	#Casushooligan bestond uit meerdere opdrachten, waarvan 1 'signalerend' van aard. Gevraagd is om zowel voorafgaand aan- als live tijdens wedstrijden (aanwijzingen voor) ongeregeldheden te signaleren via internet.
ASSISTEREN	
Voetbalcoördinator politie Heerenveen #Casushooligan	In casushooligan zijn drie opsporingsopdrachten verstrekt: Er is gevraagd inzicht te bieden in het netwerk van SC Heerenveen hooligans (1), er is gevraagd om bij te dragen aan de opsporing van personen die betrokken zijn geweest bij de mishandeling van een steward (2) en er is gevraagd om de eigenaar van een specifiek Twitteraccount te identificeren (3)
SGBO #Casusthepassion	Identificeer zogenaamde influencers, mensen die door hun berichtgeving en bereik op internet invloed kunnen uitoefenen op de openbare orde en veiligheid tijdens het evenement.
OSINT #Casusovervallergezocht	Gebruik internet om de verdachte van de roofoverval op het Texaco tankstation in Heerenveen te identificeren (opsporing verzocht) en verantwoord de gehanteerde zoekstrategie.
OSINT #Casusvermist	Spoor de vermiste Ruben Kramer op via internet (opsporing verzocht) en verantwoord de gehanteerde zoekstrategie.
Team Grootschalige Opsoring #Casusshootingthialf	Het met behulp van internet bijdragen aan de opsporing van Charles W.. Charles wordt verdacht van de poging tot moord op Bert J. bij ijsstadion Thialf. Gevraagd is naar internetsporen die naar hem of getuigen leiden, zijn verblijfplaats, en informatie over zijn sociale netwerk
Team coldcase #Casuscoldcase-1	Bijdragen aan de opsporing van de sinds 2014 vermiste Sicco C.
Team coldcase #Casuscoldcase-2	Bijdragen aan het opsporen van de sinds 7 februari 1998 vermiste Jolanda M.
Team coldcase #Casuscoldcase-3	Bijdragen aan de opsporing van de sinds 1992 vermiste Willeke D.
Team coldcase #Casuscoldcase-4	Bijdragen aan het opsporen van 'de vermiste student', Steven L.
Politie Heerenveen: #Casuskoperdiefstal	Bijdragen aan de opsporing van koperdieven in omgeving Heerenveen door (web)winkels en metaal-/ijzerhandelaren in kaart te brengen die in zonnewijzers handelen. Daarnaast staat het waar mogelijk identificeren van de verdachten centraal.
Politie Winschoten / Stadskanaal #Casusracefietsendief	Bijdragen aan het terugvinden van gestolen racefietsen en het achterhalen van internetsporen die leiden tot de daders.
Crimeteam NO Fryslan #Casuspyromaan	Verzamel via internet informatie over branden in de buurt van Damwoude, Driesum, Waterswoude en nabij gelegen dorpen. Besteed daarbij, waar mogelijk, specifiek aandacht aan de vraag wie bij de brandstichtingen betrokken was.
Politie Groningen #Casusvermissing	Zoek via internet naar aanwijzingen voor de mogelijke verblijfplaats van twee vermiste meisjes uit Groningen

3.3 Monitoring online community

In de online community is een mappenstructuur aangebracht. Voor elke casus die door de politie is ingebracht, is een nieuwe map aangemaakt. Bijvoorbeeld de map #casusillegalehandel of de map

#casusrozespeed. Als er nagenoeg geen online activiteit meer is binnen een bepaalde casus – jongeren lijken informatie meer te verzamelen en te posten – dan volgt een melding aan alle deelnemers dat de casus aan het einde van de betreffende week zal worden afgesloten. Alle afgesloten casussen zijn gearchiveerd.

Tussentijds zijn meerdere online polls gehouden. Dit zijn korte online enquêtes om snel de mening van de deelnemende jongeren te kunnen peilen. Het kan dan bijvoorbeeld gaan over het in kaart brengen van motivationele aspecten, over het meten van de aantrekkelijkheid van een bepaalde casus of over de behoefte van jongeren om op een vast tijdstip chatsessies te organiseren.

Na beëindiging van de pilot (1 juli 2017) is een *kwantitatieve* analyse uitgevoerd: alle online activiteiten – dat wil zeggen alle geposte berichten per casus en per deelnemer aan de community – zijn door ons gemeten en geanalyseerd met behulp van een statistiekprogramma. Deze kwantitatieve analyse maakt zichtbaar welke deelnemers het meest actief zijn en welke deelnemers juist niet. Ook wordt hiermee zichtbaar welke casussen populair zijn en leiden tot een hoge mate van online activiteit.

Na afloop van de pilot is tevens een *kwalitatieve* analyse uitgevoerd. Hierbij zijn alle berichten die gedurende de pilot in de online community zijn gepost aan de hand van een analysekader inhoudelijk onder de loep genomen. Deze kwalitatieve analyse maakt zichtbaar in hoeverre de input van de TCF'ers heeft geleid tot beantwoording van de advies-, signalerings- en opsporingsvragen.

3.4 Draagvlakmeting onder politiemensen

De medewerking en inzet van politiemensen is cruciaal voor het welslagen van de pilot *Teenage Crime Fighters*. Vandaar dat als onderdeel van de pilot een draagvlakmeting onder politiemensen is uitgevoerd: in hoeverre zijn politiemensen bereid om casussen/opdrachten te verstrekken aan jongeren, waar zien zij mogelijkheden om jongeren te betrekken bij politiewerk en in hoeverre zijn zij bereid om tijd en energie te steken in het verwerken van de door jongeren ingebrachte resultaten?

De vragenlijst is ontwikkeld door onderzoekers van het lectoraat Cybersafety en bevat vragen over kennis (bekendheid met pilot), attitude (houding tegenover het betrekken van jongeren bij politiewerk) en gedrag (bereidheid tot actieve participatie). Meerdere personen hebben kritisch naar de vragenlijst gekeken. De vragenlijst is ook besproken met de projectleider vanuit Eenheid Noord-Nederland. De vragenlijst is op basis van alle feedback aangepast en vervolgens formeel goedgekeurd.

De draagvlakmeting is in maart 2017 uitgevoerd onder alle politiemensen die werkzaam zijn binnen Eenheid Noord-Nederland en die voldoen aan het volgende profiel:

- Tactische rechercheurs
- Wijkagenten
- Jeugdagenten
- Zedenrechercheurs
- Teamleden mensenhandel
- Teamleden digitale opsporing
- Mensen die werkzaam zijn op de afdeling communicatie/PR (deze personen verzamelen namelijk informatie voor Opsporing Verzocht en houden zich bezig met communicatie met jongeren).

De afdeling Kennis en Innovatie van de Politieacademie heeft op aanvraag van de projectorganisatie een databestand aangeleverd met mailgegevens van 818 politiemensen die een van bovenstaande functies vervullen. Het betreft de voltallige populatie; er is dus geen steekproef getrokken. Dit databestand is eenmalig gebruikt om in het kader van deze pilot een draagvlakmeting uit te kunnen voeren.

Alle respondenten hebben op hun mailadres een bericht gehad met uitleg over de pilot, over het doel van de meting en met een verzoek om de online vragenlijst in te vullen. Voor het optimaliseren van de respons is de mailtekst ondertekend door het Hoofd Operatiën van de politie, de teamleider van het Team Digitale Opsporing (TDO) en de projectleider vanuit het lectoraat Cybersafety. In de mailtekst staat een hyperlink naar de vragenlijst en een inlogcode.

Na verloop van 1 week is een rappel verstuurd en na verloop van 3 weken een tweede rappel. In totaal hebben 250 politiemensen de vragenlijst volledig ingevuld: ongeveer 1 op de 3 van de benaderde politiemensen. Voor een online survey is dit een zeer acceptabele respons. Toch kan er sprake zijn van enige vertekening. Het is mogelijk dat politiemensen die geen affiniteit hebben met digitalisering de vragenlijst niet hebben ingevuld. Er is geen non-responsanalyse uitgevoerd om eventuele selectiviteit uit te kunnen sluiten.

Tabel 3: responsoverzicht draagvlakmeting onder politiemensen

	aantal	*percentage*
aantal benaderde medewerkers (bruto respons)	818	100%
geen deelname	512	63%
vragenlijst deels ingevuld	56	7%
vragenlijst volledig ingevuld (netto respons)	250	31%

De responsgroep bestaat voornamelijk uit mannen (73% man/27% vrouw) en de gemiddelde leeftijd is 51 jaar. Slechts 6% van de respondenten is jonger dan 35 jaar.[6] In tabel 4 staat een overzicht van de functies van respondenten.

Tabel 4: profiel responsgroep: functie

	aantal	*percentage*
rechercheur (zeden, tactisch, digitaal)	95	38%
wijkagent, brigadier, jeugdagent	73	29%
leidinggevende (teamleider, chef)	26	10%
recherchekundige, operationeel specialist	14	6%
ondersteuner (PR, communicatie, bedrijfsmatig)	13	5%
overig	29	12%
totaal	**250**	**100%**

[6] Aangezien we niet de beschikking hebben over achtergrondgegevens (geslacht, leeftijd, functie e.d.) van de totale populatie, hebben we niet kunnen toetsen of de steekproef representatief is.

Tabel 5 schetst een beeld van de mate waarin de respondenten zich in hun dagelijkse beroepspraktijk bezighouden met opsporing en onderzoek op het gebied van jeugdcriminaliteit; het zoeken naar en benutten van digitale sporen; het voorkomen en bestrijden van cybercrime.

Tabel 5: profiel responsgroep: betrokkenheid bij jeugd, digitale sporen en cybercrime in beroepspraktijk

	(bijna) dagelijks	*soms*	*(bijna) nooit*
jeugdcriminaliteit	24,8%	50,0%	25,2%
digitale sporen	19,6%	41,6%	38,8%
cybercrime	8,4%	40,8%	50,8%

De meeste respondenten houden zich niet dagelijks bezig met 'digitale opsporing'. Mogelijk beïnvloedt de geringe mate waarin zij zich hiermee bezighouden hun kennis, houding en gedrag. Het is dus van belang om met deze bevinding rekening te houden bij het interpreteren van de enquêteresultaten.

3.5 Interviews met politiemensen en TCF'ers

Bij het TCF-project zijn meerdere politiemensen betrokken. Om een goed beeld te krijgen van hun ervaringen met het project hebben we met 8 sleutelfiguren een semigestructureerd interview afgenomen.

Tabel 6: deelnemers interviews

	aantal
Projectleider namens Eenheid Noord-Nederland	1
Coördinator team Open Source Intelligence (o.a. #crimineelgeld)	1
Coördinator Coldcaseteam (o.a. #coldcase1)	1
Operationeel Expert/wijkagent met thema evenementen (o.a. #casushooligan)	1
Wijkagent Cyber (o.a. #casusdarkweb)	1
Operationeel specialist A bij team mensenhandel (o.a. #casusronselen)	1
Casushouder #casusthepassion	1
Casushouder #projectx-reünie	1

Voorafgaand aan de gesprekken is door de onderzoekers een interviewprotocol opgesteld. De gesprekken duurden gemiddeld 1 uur. De onderzoekers hebben van alle interviews een verslag geschreven dat ter verificatie aan de geïnterviewde personen is voorgelegd. De geïnterviewde personen kregen de mogelijkheid om het verslag te corrigeren, nuanceren of aan te vullen met nieuwe kennis en/of documenten. De hierdoor verkregen (nieuwe) informatie is door de onderzoekers verwerkt in dit rapport.

Naast de interviews met betrokken politiemedewerkers zijn er ook gesprekken gevoerd met een aantal TCF'ers. In totaal zijn acht jongeren geïnterviewd. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen actieve TCF'ers (deelname aan de hackathons èn een actieve deelname aan de online community, n=4) en inactieve of tussentijds gestopte TCF'ers (n=4). Voorafgaand aan de gesprekken is door de onderzoekers een interviewprotocol opgesteld. De gesprekken duurden gemiddeld 45 minuten. Van alle interviews is een verslag geschreven dat ter verificatie aan de geïnterviewde jongeren is

voorgelegd en waarbij ze de mogelijkheid kregen om het verslag te corrigeren, nuanceren of aan te vullen.

3.6 Interviews met juridische experts

Dit pilotproject is innovatief en uniek: er is noch in Nederland, noch in andere landen ervaring opgedaan met het op deze wijze inzetten van jongeren voor politiewerk. Om te kunnen adviseren over het al dan niet continueren van dit project, is het belangrijk om voldoende zicht te krijgen op juridische en ethische angels. De TCF'ers zijn immers minderjarig en zij verrichten verschillende activiteiten in opdracht van de politie, zonder hiervoor specifiek te zijn opgeleid. Dit roept vragen op als:

- Wat mag je van een jongere vragen? Waar ligt de grens, rekening houdend met de veiligheid van jongeren en mogelijke kwetsbaarheden;
- In hoeverre mag je politie-informatie met jongeren delen? Dit mede met het oog op vertrouwelijkheid en mogelijke privacy schending van slachtoffers, verdachten en getuigen;
- In hoeverre is de door jongeren aangedragen informatie bruikbaar als bewijsmateriaal in een rechtszaak?

Gedurende het pilotproject zijn interviews gehouden met zes juridische experts (zie bijlage 2). Hierbij is gebruik gemaakt van een interviewprotocol om bovengenoemde vragen te beantwoorden. Ook zijn strategieën besproken om mogelijke juridische bezwaren te kunnen pareren en problemen te kunnen voorkomen.

4. Draagvlak onder politiemensen

Om te weten in hoeverre politiemensen het inschakelen van digitaal vaardige jongeren onderschrijven, is een draagvlakmeting uitgevoerd. In totaal hebben 250 politiemensen van de Eenheid Noord-Nederland een online vragenlijst ingevuld (zie par. 3.2).

4.1 Draagvlak

Uit de draagvlakmeting onder politiemensen komt naar voren dat een meerderheid (zeer) positief staat tegenover het betrekken van jongeren bij politiewerk (84%). Er is dus een groot draagvlak om gebruik te maken van de digitale vaardigheden van jongeren.[7]

Tabel 7: mening van politiemensen over het betrekken van jongeren bij politiewerk

	aantal	*percentage*
Zeer positief	75	30,0
Positief	134	53,6
Neutraal	33	13,2
Negatief	5	2,0
Zeer negatief	3	1,2
Totaal	**250**	**100,0**

4.2 Verwachte opbrengsten

Aan de politiemensen die (zeer) positief staan tegenover het betrekken van jongeren bij politiewerk (n=209) is gevraagd om een toelichting te geven. Dit leverde een veelheid aan antwoorden op die vrijwel allemaal konden worden herleid tot het gegeven dat jongeren veel meer digitale knowhow hebben dan de gemiddelde rechercheur of agent. De manier waarop politiemensen deze knowhow willen benutten verschilt echter: sommigen willen de kennis en vaardigheden van jongeren gebruiken om er zelf van te leren, terwijl anderen – veelal degenen die zelf geen affiniteit hebben met digitaal - het inzetten van jongeren beschouwen als een manier om activiteiten uit handen te kunnen geven. Er is in het algemeen een openheid waarneembaar om vaker derden bij de opsporing te betrekken. De meeste politiemensen staan positief tegenover burgerparticipatie en ook zien zij het inzetten van jongeren als een manier om de opsporingscapaciteit uit te breiden. Het gaat overigens niet alleen om kwantiteit: politiemensen zijn van mening dat jongeren ook in kwalitatief opzicht een bijdrage kunnen leveren. Jongeren denken en doen anders, hanteren andere (digitale) zoekstrategieën en kunnen daarmee een nieuw licht op een zaak werpen. Volgens politiemensen kunnen de jongeren ook op preventief vlak het nodige doen, bijvoorbeeld door op social media te kijken naar signalen die de openbare orde kunnen verstoren. Als laatste pluspunt wordt genoemd dat de politie door het betrekken van jongeren een beter contact met deze doelgroep krijgt, alsook een beter inzicht in hun

[7] Uitgaande van het hypothetische geval dat àlle politiemensen die de vragenlijst *niet* hebben ingevuld, dit hebben gedaan omdat zij op voorhand negatief staan tegenover het betrekken van jongeren bij politiewerk, dan is nog steeds meer dan een kwart van de politiemensen wèl positief hierover (209 personen zijn positief, gedeeld door 818 totale populatie = 26%).

(digitale) cultuur en dagelijkse bezigheden. In box 1 staan enkele quotes over de door politiemensen verwachte meerwaarde van het betrekken van jongeren bij politiewerk.

Box 1: verwachte opbrengsten – quotes van politiemensen

Vertrekpunt: jeugd heeft meer digitale knowhow

- *We moeten toegeven dat de kloof op dit gebied tussen (de vooral wat oudere) politieagenten en deze doelgroep wel erg groot is.*
- *De politie loopt achter de feiten aan wat cybercrime betreft. Er is nog te weinig kennis over deze vorm van criminaliteit. Ook werken er weinig jongeren bij de politie in Noord-Nederland. Het project speelt in op beide aspecten en dat vind ik positief.*
- *We moeten realistisch zijn over het ondermaatse digitale niveau binnen de politie. De generatie van nu groeit op in een digitale wereld en staan daarin met 10-0 voor. De politie kan goed gebruik maken van de expertise van digitaal onderlegde jongeren. Bovendien kunnen zij binnen hun netwerk mogelijk veel sneller informatie verkrijgen.*
- *Ik denk dat wij, digitale heikneuters, het een en ander kunnen opsteken van digitaal vaardige jongeren.*

Opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden

- *Bepaalde trends volgen elkaar razend snel op. Vooral onder jongeren. Ik vind het belangrijk om dit mee te krijgen en ik wil weten wat er speelt.*
- *De huidige jeugd groeit op in een digitale wereld en leert zichzelf in deze wereld wegwijs te maken. Van hen kunnen wij veel leren. Wil je up-to-date blijven, dan is de hulp van jongeren noodzakelijk.*
- *Ik heb ervaring met stagiaires van 17/18 jaar bij ons team en kan alleen maar zeggen dat dit altijd als zeer positief wordt ervaren. Ze brengen toch een ander soort kennis binnen. En je leert er veel van.*
- *Het zou mooi zijn als de jongeren ook agenten kunnen coachen bij het aanleren van digitale vaardigheden.*
- *Ik ben al geruime tijd in dienst. Ik kan wel aardig met een computer werken. Maar de ontwikkelingen van de laatste tijd gaan mij veel te snel. Ik ben "digitaal beperkt" aan het worden. Ik zou het schitterend vinden als een jongere mij hierin wegwijs zou willen maken.*

Uitbreiden van (opsporings)capaciteit

- *Waar het mogelijk is burgerexperts in te zetten binnen de opsporing lijkt me dit wenselijk. Niet alle expertise moet je in huis willen hebben of kun je überhaupt in huis hebben zoals de cyberkennis van de jeugd.*
- *Ben zelf van een generatie die totaal geen interesse heeft in social media. Heb tevens geen kinderen. De jeugd groeit ermee op, dus weet veel meer dan dienders van mijn leeftijd.*
- *Het is goed om gebruik te maken van extra kennis en expertise die niet in eigen huis voorhanden is.*

Verbeteren van de opsporing

- *Als rechercheur ben ik dagelijks bezig met feiten die al zijn gebeurd. Jongeren kijken anders en zijn sneller op de hoogte van nieuwe feiten en omstandigheden en kunnen hier ook sneller op inspelen. Ook preventief. Andere denkwijze, nieuwe zienswijze, neutrale partij. Daar kun je verder mee komen.*
- *Er zijn onderzoeksrichtingen waar we op dit moment te weinig aandacht aan schenken of die we niet eens kennen. Deze jeugd kan die gronden verkennen.*
- *Ik sta positief tegenover het betrekken van burgers bij de opsporing.. En op dit specifieke terrein zijn jongeren ons mijlen vooruit. Ze worden niet gehinderd door remmingen, die wij wel hebben.*

Verbeteren van het contact met de doelgroep jeugd

- *Het is belangrijk om jongeren te betrekken bij politiewerk, dit verbetert namelijk de kwaliteit van het politiewerk. Maar het zorgt ook voor wederzijdse waardering en meer begrip.*
- *Het is een positief initiatief, gericht op resultaat en binding. Naar mijn mening een mooie combinatie.*
- *Het is van belang dat de politie de verbinding houdt met jeugd. Wij krijgen nu een beter beeld van de jeugd – en wat ze doen op internet - en tevens krijgt de jeugd een beter beeld van de politie.*
- *Het mes snijdt aan twee kanten. Als politie zoek je de informatie bij een generatie die bekend staat om hun digitale vaardigheden. Door dit te doen maak je tegelijkertijd verbinding met een generatie die het meest lastig te bereiken is.*

De meeste politiemensen verwachten dat door het betrekken van jongeren, de digitale kennis en vaardigheden in de politieorganisatie zal worden vergroot en dat de politie slagvaardiger zal worden in het voorkomen en tegengaan van cybercrime (zie box 1). De resultaten uit figuur 4 zijn tevens illustratief voor deze verwachting. Uit de draagvlakmeting komt namelijk naar voren dat de meeste politiemensen hun eigen digitale vaardigheden vrij laag inschatten en die van jongeren vrij hoog. Een ruime meerderheid van de politiemensen is zelfs van mening dat jongeren de genoemde digitale (opsporings)activiteiten beter kunnen uitvoeren dan zij zelf. Politiemensen hebben blijkbaar weinig vertrouwen in eigen kunnen op digitaal gebied en juist veel vertrouwen in de digitale vaardigheden van jongeren.

Figuur 4: inschatting digitale vaardigheden door politiemensen

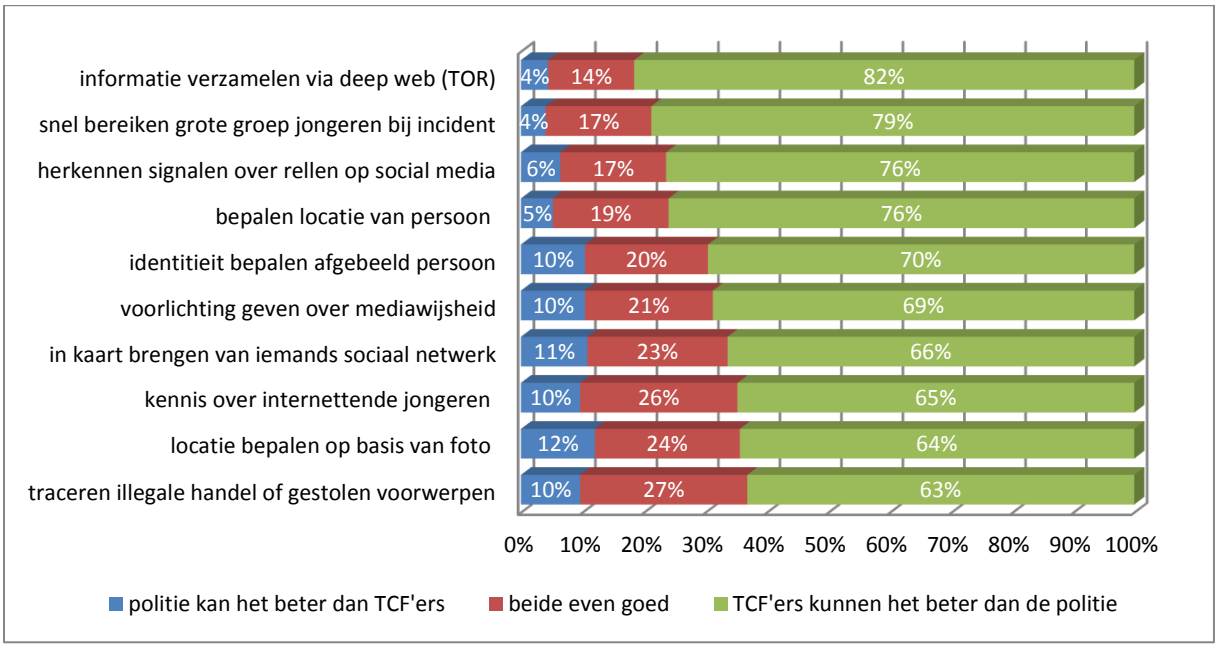

Aan de politiemensen is gevraagd in hoeverre zij verwachten dat de door de TCF'ers aangedragen informatie nuttig zal zijn, betrouwbaar en rechtmatig verkregen (tabel 8). Ook hier zijn er vooral positieve verwachtingen, hoewel er wel enige twijfel bestaat of de informatie rechtmatig zal worden verkregen.

Tabel 8: verwachte opbrengsten (%)

		De door TCF'ers aangedragen informatie is volgens mij…		
		…nuttig	*…betrouwbaar*	*…rechtmatig verkregen*
+ +	zeer zeker	20,4	4,4	4,0
+	zeker	64,8	53,2	34,0
0	neutraal	13,6	41,2	52,4
-	zeker niet	0,0	0,8	8,8
- -	zeer zeker niet	1,2	0,4	0,8

Samengevat kan geconcludeerd worden dat er binnen de Eenheid Noord-Nederland veel draagvlak is om jongeren bij politiewerk te betrekken en dat het merendeel positief is gestemd over de mogelijke opbrengsten en meerwaarde hiervan.

4.3 Bereidheid tot actieve deelname

Om jongeren op een succesvolle manier in te zetten bij politiewerk is de inzet van politiemensen essentieel. Het is belangrijk dat politiemensen in de praktijk bereid zijn om opdrachten en vraagstukken voor de online community van Teenage Crime Fighters aan te dragen. In figuur 5 is te lezen dat 81 procent van de politiemensen mogelijkheden ziet om vragen uit de beroepspraktijk aan jongeren voor te leggen. De overige 19 procent is niet bereid om casuïstiek aan te leveren. De redenen die ze hiervoor aandragen zijn vooral praktisch van aard: ze hebben geen tijd voor dit soort zaken en/of ze weten niet hoe een online community werkt. Andere redenen liggen op moreel vlak ("te gevaarlijk of ongeschikt voor jongeren") - dit geldt vooral voor zedenzaken en kindermishandeling – en op juridisch vlak ("informatie is heimelijk"). Drie politiemensen geven aan dat ze binnenkort met pensioen gaan en daarom geen bijdrage willen leveren.

Figuur 5: percentage politiemensen dat bereid is om opdrachten aan te dragen voor de online community

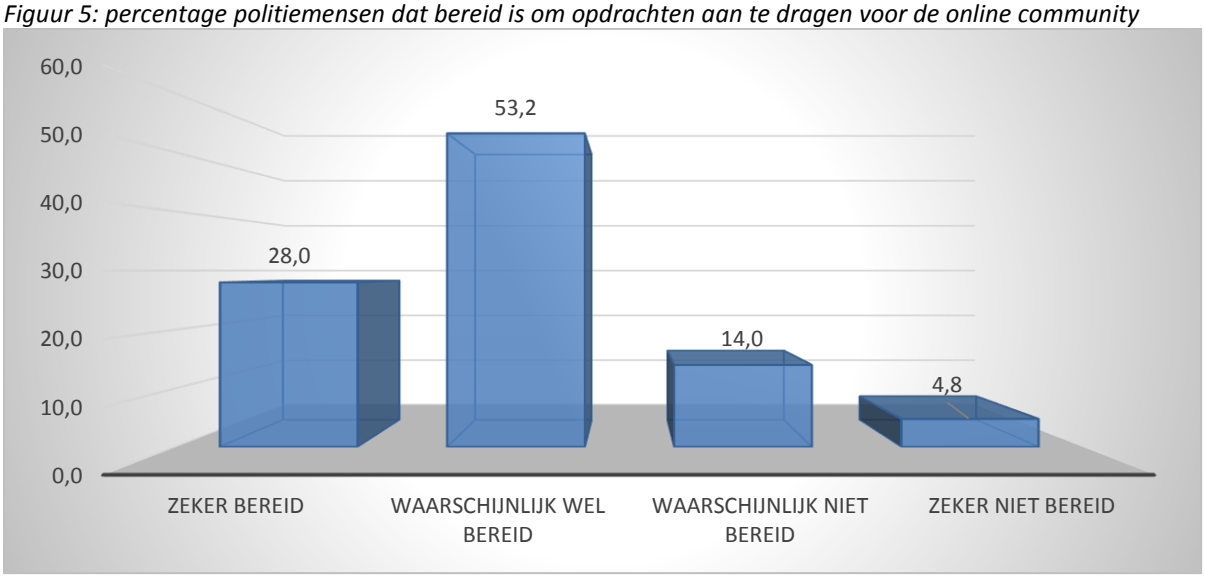

Om jongeren voor langere tijd te motiveren tot meedenken en meespeuren, is meer nodig dan het enkel aanleveren van opdrachten. Het is essentieel dat politiemensen – in het bijzonder de casushouders – actief meekijken naar wat er in de online community gebeurt en daarbij ook direct reageren op vragen en nieuwe informatie ('meekijken'). Verder is het belangrijk dat de casushouder de aangedragen informatie screent en vervolgens meeneemt in een zaak ('gebruiken'). Tot slot is het nodig om terug te koppelen aan de jongeren wat er met de door hen aangedragen informatie is gedaan ('feedback geven'). Het gaat hierbij bijvoorbeeld om: welke informatie is bruikbaar en/of levert nieuwe inzichten op, welke informatie leek veelbelovend, maar bleek uiteindelijk een dood spoor te zijn. In figuur 6 staat in hoeverre politiemensen bereid zijn tot meekijken, gebruiken en het geven van feedback.

Figuur 6: percentage politiemensen dat bereid is om mee te kijken, informatie te gebruiken en feedback te geven

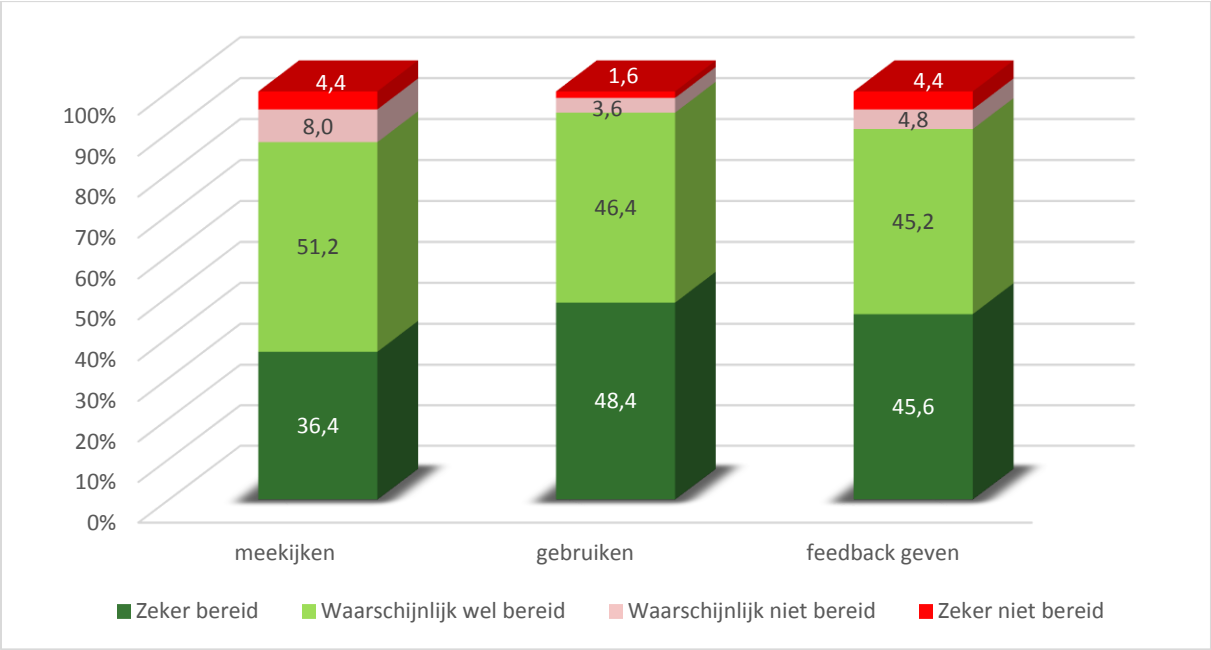

Het merendeel van de politiemensen wil in een online community samenwerken met jongeren en is ook bereid om daarbij zelf een actieve bijdrage te leveren. Bij alle drie de aspecten (meekijken, gebruiken en feedback geven) geeft circa 90 procent aan dit te willen doen.

4.4 Bezwaren

Een relatief kleine groep politiemensen (< 5%) is minder enthousiast over het betrekken van jongeren bij politiewerk (zie par. 4.1). Aan hen is gevraagd hun standpunt toe te lichten (box 2). De sceptici zijn vooral van mening dat reeds aanwezige kennis beter moet worden benut. Ze zijn kritisch tegenover het betrekken van derden bij politiewerk. Daarnaast is er twijfel over de werkwijze van jongeren – ook met het oog op hun veiligheid – en over de kwaliteit van hun input.

Box 2: bezwaren tegen het betrekken van jongeren – quotes van politiemensen

- *Het is een vorm van uitholling van de eigen organisatie en vaardigheden. Investeren in eigen organisatie hoort voorop te staan. Gebruik maken van jongeren die op termijn geen aansluiting vinden met de organisatie is voor beide partijen niet goed.*
- *Het zijn geen mensen die zijn opgeleid voor opsporing. Dit leidt tot machogedrag.*
- *Ik maak als wijkagent gebruik van onze eigen inlichtingenafdeling. Zij doen op mijn verzoek onderzoek op het internet en andere media.*
- *Ik vind het een onderschatting van de kennis die er binnen de politie al is.*
- *Je brengt de jongeren in een gevaarlijke positie. Je moet ze absoluut geen opsporingsinformatie geven. Ook ben ik van mening dat ze gescreend moeten worden. In dit stadium zou ik de jongeren alleen advies vragen over waar en hoe je iets kunt vinden zonder ze daarbij informatie te geven.*
- *Jongeren laten zoeken? Privacy en onkunde. Misschien iemand intern opleiden.*
- *Kennis is ook in eigen huis. Een dikke kale veertiger met een bril kan ook deze kennis in huis hebben. Ik vind het discriminerend en in zeker zin stigmatiserend dat niet eerst getracht wordt om deze kennis intern te halen.*

Aan alle politiemensen – dus ongeacht of ze wel of niet positief zijn over deze pilot – is gevraagd of ze bezwaren hebben of problemen voorzien op praktisch, moreel en juridisch gebied (tabel 9). Naar verhouding worden vooral juridische problemen verwacht: ongeveer 1 op de 6 politiemensen voorziet in (zeer) grote mate problemen, onder andere bij het delen van politiegegevens (Wpg) en bij de houdbaarheid van bewijsmateriaal in een rechtszaak (Sv).

Tabel 9: verwachte problemen wanneer jongeren worden betrokken bij politiewerk (%)

	Hebt u praktische bezwaren?	***Hebt u morele bezwaren?***	***Voorziet u juridische problemen?***
In zeer grote mate	1,6	0,4	3,6
In grote mate	5,6	2,8	13,2
Neutraal	48,0	41,6	46,0
In kleine mate	26,4	20,8	30,8
In zeer kleine mate	18,4	34,4	6,4

Aan de politiemensen die *niet* bereid zijn tot een actieve deelname (zie par. 4.3), is gevraagd naar hun beweegredenen. De meeste bezwaren komen voort uit een gebrek aan tijd of kennis. Daarnaast hebben enkele politiemensen principiële bezwaren om burgers te betrekken bij onderzoek en om informatie met hen te delen. In box 3 staat een aantal quotes die illustratief zijn voor deze bezwaren.

Box 3: bezwaren tegen een actieve deelname aan de online community (quotes)

Bezwaren tegen meekijken (online monitoring)

- *Daar heb ik geen tijd voor. Er zijn al genoeg andere zaken die ik als wijkagent moet doen.*
- *Het moet er allemaal even bij. Ik heb al genoeg werk.*
- *Ik ben al blij als ik mijn eigen werkzaamheden op tijd kan afronden. En dit monitoren behoort niet tot mijn prioriteiten.*
- *Ik sta er wel positief in, maar mijn werkzaamheden laten dit niet toe.*
- *Dit lijkt mij iets voor de nieuwe Digi-collega's. Niet voor mij.*
- *Ik denk dat mijn digitale kennis daarvoor niet toereikend is.*
- *Ik vind dat het niet mijn taak is om dat te monitoren.*
- *Ik heb te weinig inzicht op dit specifieke terrein. Er zijn wel collega's die dit zouden kunnen.*
- *Ik denk niet dat alle jongeren een A-onderzoek of P-onderzoek hebben gehad. Daarom weet je nooit wat er met de gegevens gaat gebeuren. Het is natuurlijk maar al te interessant om met gegevens aan de haal te gaan en dat kan niet. Laat het door eigen, goed gescreend personeel doen.*
- *Ik wil eigenlijk alleen maar weten hoe ze te werk gaan met het doel om er gaandeweg zelf mee te kunnen experimenteren.*
- *Ik heb er geen behoefte aan om deze jeugd opdrachten te gaan geven. Ik bekijk dit liever maar eerst vanaf de zijlijn. Eerst maar meer kennis, kunde en ervaring opdoen.*
- *Politie moet zelf mensen in dienst hebben die voldoende kennis hebben om dit te onderzoeken. Wel Burgernet en WhatsApp groepen, maar geen specifieke info verstrekken aan jongeren.*

Bezwaren tegen gebruiken (informatie meenemen in een zaak)

- *De informatie waarmee jongeren komen, geldt voor justitie niet als bewijs.*
- *Jongeren zijn nu niet gedekt en ik wil ze niet in een lastig parket brengen. Ik wil ook de zaak niet in gevaar brengen, omdat ze niet gescreend zijn en hun werk niet te volgen is.*
- *Kans op lekken is groot.*

- *Als ik de aangedragen informatie in een rechercheonderzoek ga gebruiken, moet ik in een proces-verbaal vermelden op welke wijze de informatie is verkregen. En daar loopt het spaak naar mijn idee.*

Bezwaren tegen het geven van feedback

- *Ben werkzaam als informantenrunner. Verwacht dat de aangeleverde informatie vooral ter bevestiging/veredeling zal dienen van hetgeen we zelf al hebben gevonden.*
- *Het zijn jongeren (burgers) en in hun enthousiasme kunnen ze hun mond voorbij praten. Je zit ook met de Wet Politiegegevens. Is er een convenant gesloten? Je wilt natuurlijk niet dat een zaak 'klapt' door ongewild lekken. Pas als een zaak voor de rechter is geweest, zou ik in overeenstemming met justitie informatie aan de jongeren willen prijsgeven.*
- *Ook het geven van feedback kost te veel tijd. Ik laat het graag over aan mijn directe collega's.*
- *Wij werken voor en onder regie van de AIVD als er al iets teruggekoppeld zou worden dan zou dat via hen gedaan moeten worden. En daarin is men tot nu toe zeer terughoudend. Wat ik overigens begrijp en wat ook uit te leggen is.*

5. Opbrengsten

Deze pilot is te beschouwen als een actieonderzoek met ruimte om te experimenteren en tussentijds bij te sturen. De betrokken politiemensen en de onderzoekers stonden tijdens de pilot niet aan de zijlijn, maar waren participant: ze namen actief deel aan zowel de hackathons als de online community. Ook probeerden de onderzoekers tussentijds nieuwe dingen uit, zoals het introduceren van virtuele taco's: een beloningssysteem om de online activiteit te stimuleren. Doel bij dit alles was te leren van hetgeen er gebeurt: wat werkt en wat werkt niet en waarom.

Voorafgaand aan deze pilot zijn er geen concrete of meetbare doelen gesteld. In dit hoofdstuk gaat het dan ook niet over doelrealisatie. Wel wordt beschreven wat er in de online community en tijdens de hackathons is gebeurd en wat dit heeft opgeleverd.

5.1 Kwantitatieve opbrengsten

5.1.1 Online activiteit per casus

Alle activiteit in de online community is door ons geregistreerd en geanalyseerd. De TCF'ers waren veruit het meest actief bij *The Passion* – een grootschalig evenement in Leeuwarden. Tijdens deze kortlopende casus (1 dag) hebben de TCF'ers via internet en sociale media gezocht naar signalen voor mogelijke verstoringen van de openbare orde. Het feit dat The Passion was omgeven met veel media-aandacht, in eigen regio plaatsvond en live werd uitgezonden, heeft ertoe geleid dat vrijwel alle TCF'ers zich volop hebben ingezet. Ook de signaleringscasus Hooligan was vrij populair. Hierbij ging het eveneens om het live monitoren van een evenement: TCF'ers hebben tijdens meerdere voetbalwedstrijden via internet gezocht naar (aanwijzingen voor) ongeregeldheden. De activiteit in de derde signaleringscasus #projectx-reünie is met een aandeel van 2,5 procent in de totale activiteit vele malen kleiner. Dit is vooral te verklaren vanuit het feit dat een eventuele reünie van 'feestgangers' in Haren ten tijde van de pilot nog niet aan de orde was. Project-X vond namelijk plaats op 21 september 2012, dus een mogelijk lustrumfeest zou pas meerdere maanden na afloop van de pilot kunnen plaatsvinden. Kortom, de urgentie en actualiteit van een casus zijn bepalend voor de inzet van TCF'ers en de mate van online activiteit.

Bij de casussen: #coldcase-1, #shootingthialf, #casussignal en #casusronselen, was de online activiteit relatief hoog (> 5 %). Deze vier casussen zijn ingebracht en besproken tijdens de hackathons. Het gezamenlijk sparren over een casus tijdens een fysieke bijeenkomst is dus eveneens bevorderlijk voor de mate van online activiteit.

De overige casussen hadden een relatief laag aandeel in de totale online activiteit (< 5%). De aard van de casuïstiek lijkt niet of nauwelijks van invloed te zijn op de mate van online activiteit van jongeren: er is qua inzet geen significant verschil tussen signaleringsvragen, adviesvragen of opsporingsvragen. Dit betekent dat jongeren in principe met àlle casuïstiek aan de slag gaan, maar dat hun activiteit pas substantieel wordt als er kan worden samengewerkt en als een casus urgent en actueel is.

Figuur 7: aandeel per casus in de totale activiteit in de online community (rood=signaleren, groen=adviseren, blauw=opsporing).

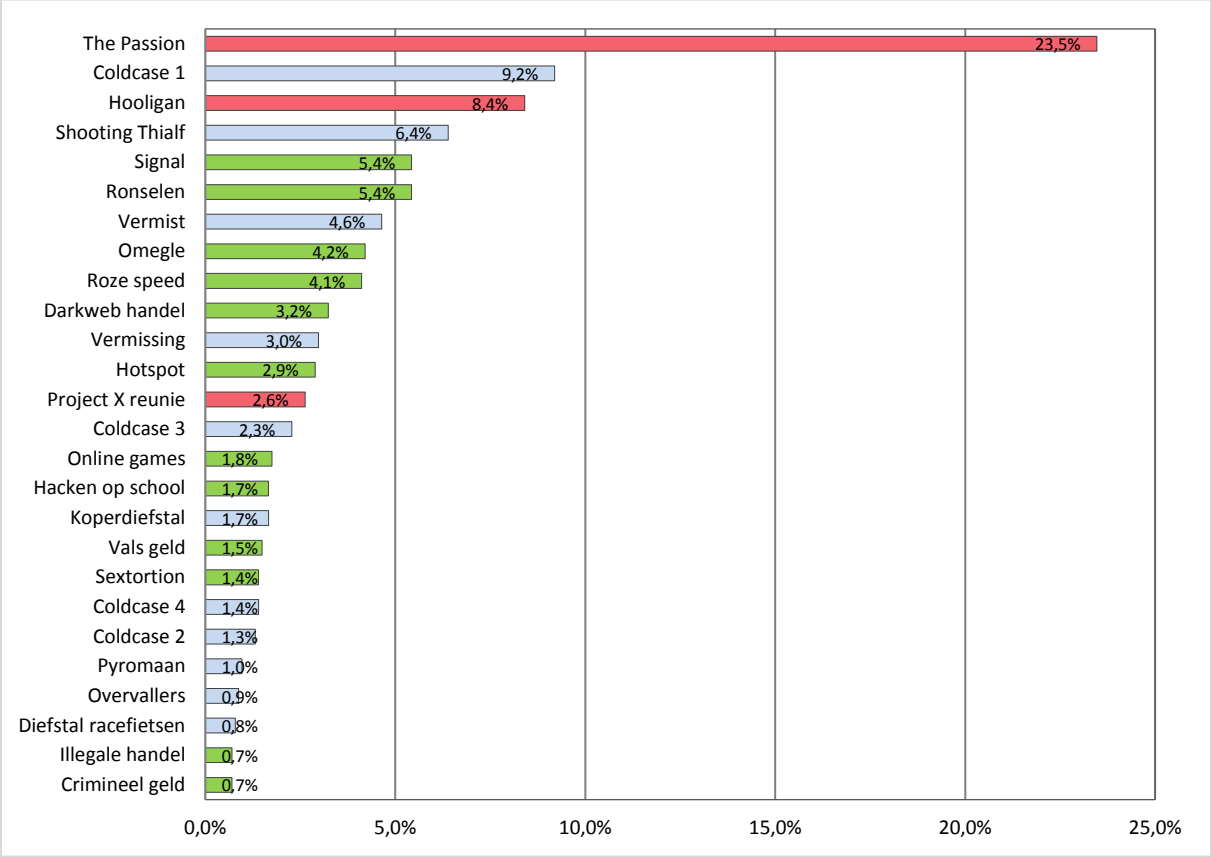

5.1.2 Online activiteit per groep en per deelnemer

In figuur 8 is de online activiteit van de verschillende groepen (TCF'ers, politie en onderzoekers) tegen elkaar afgezet. Ook is te lezen hoeveel leden van elke groep actief waren en wat het aandeel per individuele deelnemer was in de totale activiteit. Bij online activiteit gaat het overigens niet om deelnemers die zich hebben aangesloten bij een casuskanaal en die daar uitsluitend 'kijken' naar wat er gebeurt en wat andere deelnemers doen. Onder online activiteit verstaan we concrete handelingen, zoals het posten van een bericht, vraag of reactie, of het uploaden van een file.

De TCF'ers vertoonden de meeste online activiteit, gevolgd door de onderzoekers en de politiemedewerkers. In totaal waren 24 TCF'ers actief in de online community: dit betekent dat van de 40 geselecteerde jongeren uiteindelijk drie vijfde deel actief is geweest en twee vijfde deel helemaal niet. Ook is duidelijk te zien dat de activiteit per jongere sterk verschilt. Zo is één TCF'er verantwoordelijk voor 20 procent van de totale activiteit in de community, terwijl er ook 5 jongeren zijn die elk nog geen procent van de totale activiteit in de community voor hun rekening nemen. Mocht besloten worden om jongeren ook in de toekomst via een online community bij politiewerk te betrekken, dan is het dus van belang om rekening te houden met een aanzienlijk uitvalspercentage en met het gegeven dat een slechts een klein deel van de jongeren (zeer) actief is.

De vijf onderzoekers hadden in de community vooral de rol van moderator: stimuleren, beantwoorden van hulp- en informatievragen, toezicht houden en waar nodig corrigeren. Daarnaast waren de

onderzoekers verantwoordelijk voor het beheer van de casuïstiek: het 'vertalen' van aangedragen casussen naar concrete vragen gericht op de doelgroep, het uploaden van casussen en het afsluiten en archiveren ervan. Ook voor de onderzoekers geldt dat niet iedereen even actief is. Drie van de vijf onderzoekers waren bovengemiddeld in de community aanwezig, terwijl de andere twee zich meer afzijdig hielden.

In totaal waren 14 politiemensen actief in de online community als casushouder (opdrachtgever casuïstiek), projectmedewerker (betrokken bij de organisatie van de pilot) en/of geïnteresseerde. In figuur 8 is duidelijk te zien dat twee politiemedewerkers veruit het meest actief waren. Het aandeel van de overige 12 politiemensen was relatief laag. Ook in verhouding tot de andere groepen (TCF'ers en onderzoekers) waren politiemensen het minst actief in de community.

Figuur 8: aandeel in totale online activiteit per groep en per deelnemer.

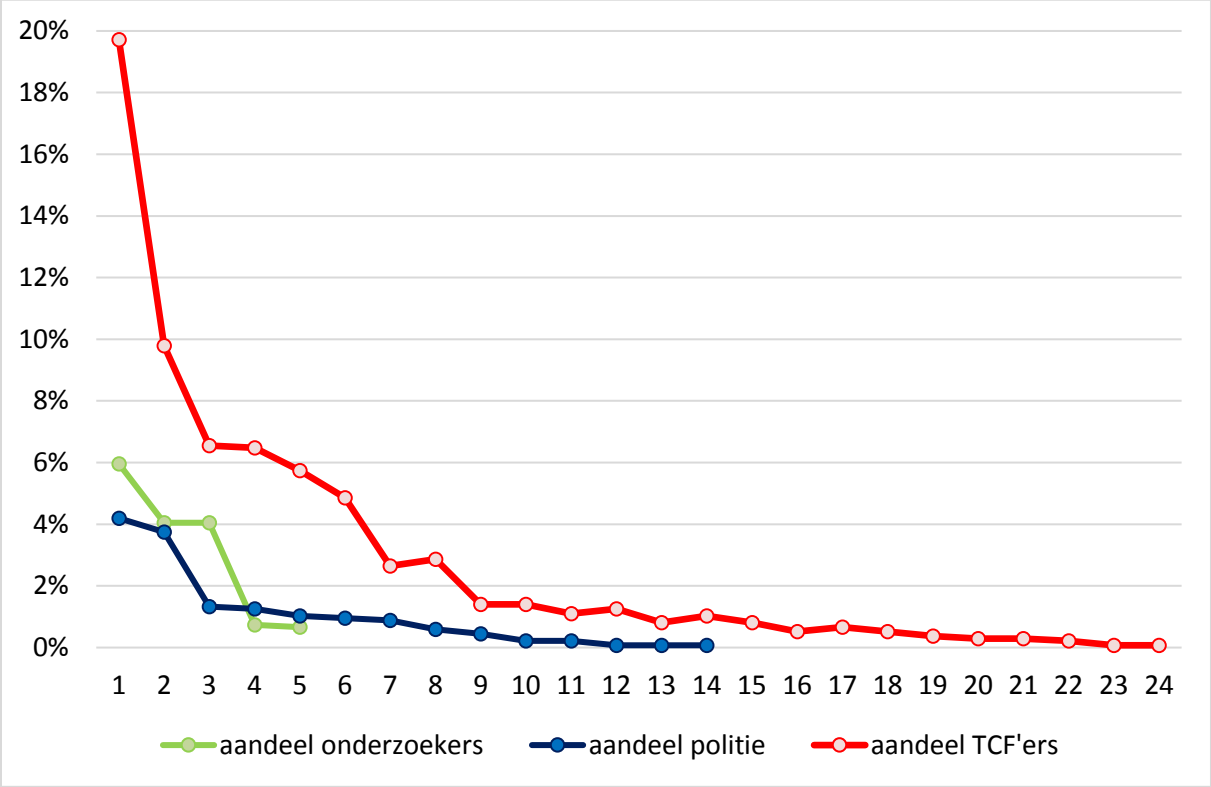

5.1.3 Online activiteit gedurende de pilot

In figuur 9 is de mate van online activiteit uitgezet tegen de tijd. Er zijn vier pieken waarneembaar. De eerste piek is bij de start van de pilot in januari 2017. Tijdens de eerste hackathon (de kick-off van de pilot, met een eerste kennismaking en uitvoering van de eerste opdrachten) was er vrij veel online activiteit. Gedurende de periode direct daaropvolgend daalt de activiteit echter aanzienlijk naar zo'n vijf berichten per dag. Een tweede piek is medio maart en wordt veroorzaakt door de tweede hackathon. Het weer samenkomen en samenwerken genereert nieuwe energie en activiteit. Na de tweede hackathon daalt de activiteit in de online community weliswaar, maar blijft dit keer toch redelijk op peil. De derde piek heeft te maken met het uploaden van casus The Passion. TCF'ers hebben op de dag van The Passion een recordaantal berichten geplaatst. In de periode daaropvolgend is er weer wat minder activiteit op enkele subpieken na.

Figuur 9: online activiteit gedurende de pilot

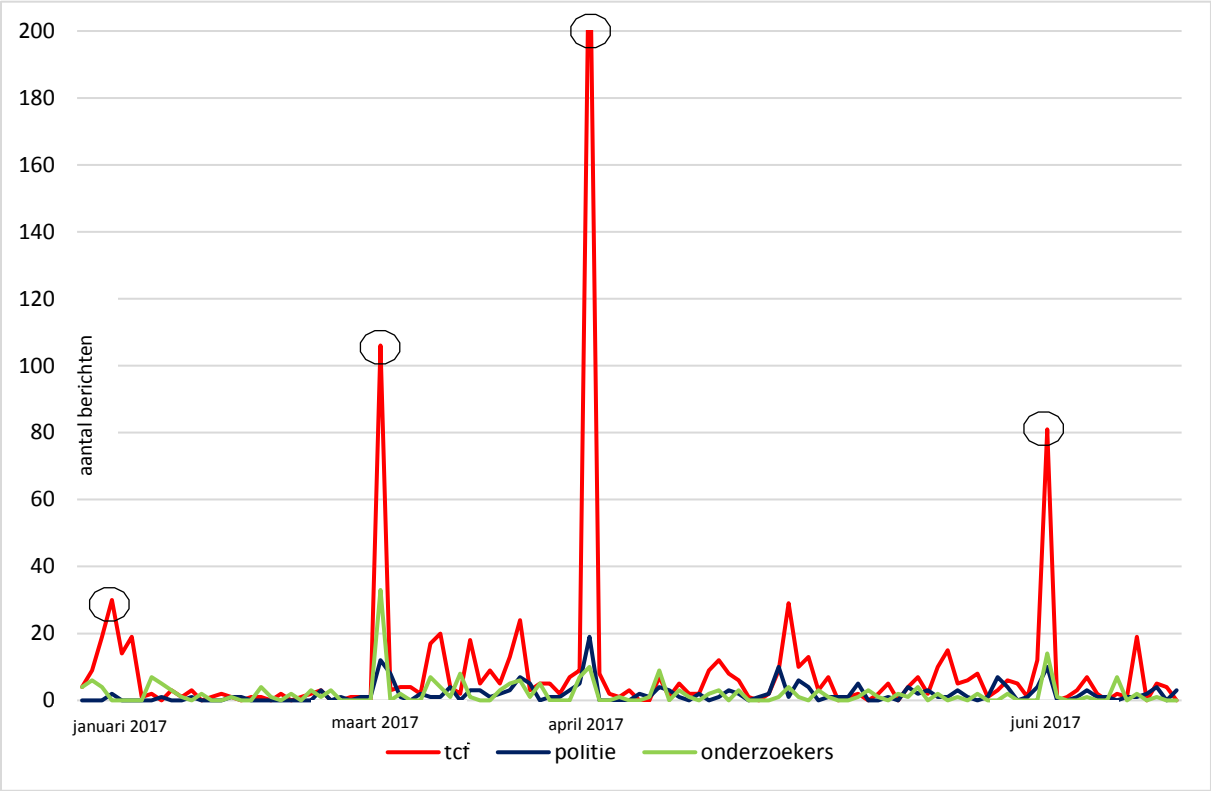

Geconcludeerd kan worden dat elke hackathon een nieuwe impuls geeft aan het (samen)werken in de online community. Offline ontmoetingen hebben dus een sterk positief effect op de online activiteit. Daarnaast speelt ook de aantrekkelijkheid van een casus een rol: de TCF'ers vonden het live monitoren van The Passion zeer uitdagend en spannend.

5.1.4 Feedback door de politie

Tijdens de hackathons en de interviews hebben TCF'ers aangegeven dat ze het prettig vinden wanneer de politie feedback geeft op de door hen geleverde input. Ze willen bijvoorbeeld weten of hun informatie door de politie is gebruikt of tot nieuwe inzichten heeft geleid. In tabel 10 is op casusniveau te lezen in hoeverre de opdrachtgever en/of andere politiemensen feedback hebben gegeven op de bevindingen van TCF'ers. Ook staat per casus de mate van online activiteit weergegeven. Hiertoe is een ranglijst gemaakt, waarbij een score 1 staat voor de casus met de meeste online activiteit en een score 26 voor de minste online activiteit (zie ook figuur 7).

Bij 8 casussen heeft de opdrachtgever geen enkele reactie gegeven op de aangeleverde informatie. Ook werd er geen antwoord gegeven op concrete vragen van de jongeren als 'hebben jullie foto's van de gestolen fietsen?' of 'wanneer vond de diefstal plaats en waar was dat precies, dan kan ik daar verder op zoeken'. De resultaten uit tabel 10 laten zien dat het ontbreken van een reactie door de opdrachtgever pas een negatief effect heeft als andere politiemensen eveneens niet of nauwelijks reageren. Dit is bijvoorbeeld het geval bij #casusracefietsendief (score 24) en #casusovervallergezocht (score 23). Als de rol van opdrachtgever echter wordt overgenomen door andere politiemensen, dan

is er geen sprake meer van een negatief effect. Dit is bijvoorbeeld aan de orde bij #casusronselen (score 6) en #casusshootingthialf (score 4). Het is blijkbaar voor de jongeren niet van belang wie er vanuit de politie feedback geeft op bevindingen, àls er maar een reactie komt. Tabel 10 laat ook zien dat een uitvoerige reactie – met een intensief vraag- en antwoordspel tussen de TCF'ers en de politie – per definitie leidt tot een hoge mate van online activiteit. Voorbeelden hiervan zijn #casusthepassion (score 1) en #casuscoldcase-1 (score 2). Kortom, de online activiteit van jongeren neemt toe als de politie – of dit nu de opdrachtgever is of niet – ook actief is in de community en feedback geeft.

Tabel 10: feedback op input van jongeren door opdrachtgever en door overige politiemensen

Opdrachtgever	**Casussen**	**Feedback door opdrachtgever**	**Feedback door andere politiemensen**	**Ranking**
OSINT	#casusvermist	nee	ja	7
	#casusovervallergezocht	nee	ja, maar beperkt	23
	#casushotspot	nee	ja	12
TMM	#casuscrimineelgeld	ja	nee	26
	#casusronselen	nee	ja, uitvoerig	6
Cyberwijkagent	#casusonlinegames	ja	ja	15
	#casusdarkwebhandel	ja	ja	10
	#casushackenopschool	ja, maar beperkt	nee	16
	#casusomegle	ja, uitvoerig	nee	8
	#casussextortion	ja, maar beperkt	nee	19
Politie Winschoten / Stadskanaal	#casusracefietsendiefstal	nee	nee	24
	#casusvalsgeld	nee	ja, maar beperkt	18
	#casusrozespeed	nee	ja	9
Q-Team Oost Nederland	#casusillegalehandel	ja, maar beperkt	nee	25
Politie Fryslân	#casussignal	ja	nee	5
Team Grootschalige opsporing	#casusshootingthialf	nee	ja, uitvoerig	4
Crimeteam Noord Oost Fryslân	#casuspyromaan	ja, maar beperkt	nee	22
Team Cold Case	#casuscoldcase-1	ja, uitvoerig	ja, uitvoerig	2
	#casuscoldcase-2	ja	ja, maar beperkt	21
	#casuscoldcase-3	ja	ja, maar beperkt	14
	#casuscoldcase-4	ja, uitvoerig	nee	20
Politie Heerenveen	#casushooligan	ja, uitvoerig	ja, uitvoerig	3
	#casuskoperdiefstal	ja, maar beperkt	ja, maar beperkt	17
Politie Groningen	#casusvermissing	ja, uitvoerig	nee	11
Politie Haren	#casusprojectx-reunie	ja	ja	13
Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden	#casusthepassion	ja, uitvoerig	ja, uitvoerig	1

5.1.4 Introductie van een beloningssysteem

Uit meerdere onderzoeken en uit de praktijk van de game-industrie komt steeds naar voren dat het belangrijk is om in digitale (leer)omgevingen de gewenste inzet en resultaten te koppelen aan beloningen en feedback. Om de TCF'ers zo goed mogelijk te motiveren en te laten presteren, is een beloningssysteem geïntroduceerd waarbij deelnemers als blijk van waardering een virtuele taco aan elkaar kunnen uitreiken. Dit systeem is tijdens de tweede hackathon in gebruik genomen en de virtuele taco's zijn van meet af aan volop aan elkaar uitgereikt. In tabel 11 staat een overzicht van de onderling uitgedeelde beloningen.

Tabel 11: overzicht van verstrekte (virtuele) beloningen

voor / van	TCF'ers	politie	onderzoekers	totaal uitgedeeld
TCF'ers	*24*	*3*	*1*	***28***
politie	*72*	*1*	*3*	***76***
onderzoekers	*41*	*4*	*3*	***48***
totaal ontvangen	***137***	***8***	***7***	***152***

Uit de interviews met jongeren komt naar voren dat het uitdelen van taco's voor hen geen voorwaarde is om actief te participeren ('*ik doe toch wel mee*'). Toch vinden ze het erg leuk om tussentijds beloond te worden. Ook vinden ze dat het uitdelen van taco's de online community speelser en luchtiger heeft gemaakt. Een enkeling merkt op dat de taco's niet helemaal eerlijk worden uitgedeeld en dat dit juist demotiverend kan werken.

> '*Ik stuurde laatst informatie naar een channel waardoor een andere TCF'er interessante links kon vinden. En toen kreeg die ander een taco. Dat vind ik een beetje jammer, maar ik zeg er niets van omdat dit kinderachtig kan overkomen*.'

Kortom, het beloningssysteem heeft TCF'ers enthousiaster gemaakt en de community verlevendigd. Het is wel belangrijk dat er een juiste balans wordt gevonden tussen de gevraagde inzet, de geleverde bijdrage en de beloning. Als iedereen te pas en te onpas taco's uitdeelt, verliezen ze hun waarde. TCF'ers geven in interviews aan dat beloningen persoonlijk en inhoudelijk moeten zijn, maar ook oprecht en eerlijk.

5.2 Kwalitatieve opbrengsten

De mate van activiteit in de online community zegt nog niets over de waarde van de bevindingen voor de politie. TCF'ers kunnen heel actief zijn geweest, maar toch niet hebben bijgedragen aan de beantwoording van de advies, signalerings- en opsporingsvragen. Om de waarde van de bevindingen te duiden, is daarom ook een *kwalitatieve* analyse uitgevoerd. Centrale vraag hierbij was: in welke mate hebben de TCF'ers bijgedragen aan het beantwoorden van politievragen en wat is de waarde daarvan voor de politie in termen van bruikbaarheid, betrouwbaarheid en legitimiteit?

5.2.1 Advisering

In 12 casussen is aan TCF'ers gevraagd om als digitaal expert of ervaringsdeskundige algemene vragen te beantwoorden over (illegaal) internetgebruik en internettoepassingen. In tabel 12 staat per casus samengevat welke adviesvragen zijn gesteld en in hoeverre deze vragen zijn beantwoord.

Tabel 12: adviesvragen en beantwoording ervan per casus

Opdracht	**Uitkomst**
#casushotspot Breng in kaart wat populaire internettoepassingen zijn onder jongeren en hoe de politie daarvan op de hoogte kan blijven.	Er is inzicht gegeven in zowel bekende als minder bekende 'online hotspots' en er is tevens beschreven hoe de politie op de hoogte kan blijven van online trends.
#casusronselen In hoeverre, waar en op welke manier wordt het internet gebruikt om jongeren te ronselen voor criminele activiteiten?	Er is een overzicht gegeven van (populaire) social media platformen en er zijn enkele persoonlijke verhalen gedeeld. Er zijn aanwijzingen gegeven voor ronselpraktijken door IS op Darkweb.
#casuscrimineelgeld Beschrijf welke (online) mogelijkheden criminelen hebben om hun geld 'anoniem' te besteden.	Er zijn meerdere mogelijkheden genoemd (o.a. gebruik PaySafe, prepaid creditcards, Bpaid, contant geld, Paypal in combinatie met VPN, het betalen met beltegoed via een anonieme simkaart).
#casusonlinegames Stel een top 10 samen van de populairste online games en beschrijf in hoeverre en op welke wijze daarop criminaliteit plaatsvindt.	Er is een lijst opgesteld van populaire games en er is verwezen naar sites waarop actuele versies van dit soort lijsten verkrijgbaar zijn. Ook zijn scenario's beschreven over hoe (illegaal) geld wordt verdiend via games.
#casusdarkwebhandel Stel een top 10 samen van darkwebsites waarop illegale goederen worden verhandeld en beschrijf een manier om die lijst actueel te houden.	Er zijn overzichten van darkmarkets aangeleverd. Ook is verwezen naar diverse clearweb websites waar de politie geactualiseerde lijsten met darkmarkets kan vinden.
#casussextortion Geef een advies over hoe de politie sextortion onder jongeren kan bestrijden.	TCF'ers adviseren de politie om een interactief voorlichtingsfilmpje te maken en om zowel preventieve als repressieve tips te geven. Hiervan geven zij ook enkele voorbeelden.
#casusomegle Beschrijf hoe vaak en waarvoor Omegle wordt gebruikt en wat jongeren van de videochatservice vinden en waarom.	Omegle wordt door jongeren veelvuldig en voor uiteenlopende doeleinden gebruikt. Het staat vooral bekend als platform dat gebruikt voor online seksuele activiteiten.
#casushackenopschool Biedt inzicht in de wijze waarop scholen worden gehackt en wat scholen daartegen kunnen doen	TCF'ers noemen meerdere hackstrategieën (o.a. het gebruik van geïnfecteerde USB sticks, social engineering en specifieke hacksoftware), alsook meerdere strategieën om dit juist tegen te gaan (o.a het ontoegankelijk maken van de command prompt en het gebruik van bepaalde beveiligingssoftware).
#casusrozespeed In Winschoten wordt roze speed gebruikt. De vraag is hoe lang dergelijke speed al op de markt is, wat de samenstelling en werking er van is en waar het verkrijgbaar is.	Roze speed is al jaren verkrijgbaar. Dat het roze van kleur is komt vermoedelijk doordat de speed niet lang genoeg 'gekookt' wordt waarvoor (brandende) zuren niet geheel zijn 'verwerkt'. Waar de speed verkrijgbaar is en wat de effecten zijn, is niet beschreven.
#casusvalsgeld In de omgeving van Stadskanaal is vals geld in de omloop. De vraag is wat de herkomst van dit geld is, hoe men er, wellicht via internet aan komt en waarom het vooral in Stadskanaal wordt gebruikt.	Er is een aantal sites aangedragen waarop vals geld te koop is, zowel op clear-, als op darkweb. Waar het exact vandaan komt en waarom het met name in Stadskanaal en Musselkanaal in de omloop is, blijft onbekend.

#casusillegalehandel Geef een verklaring voor de (grootschalige) illegale handel in games: hoe komen criminelen daar aan en hoe verkopen ze deze games?	Hoe criminelen aan grote hoeveelheden gesealde games komen is onduidelijk. Illegale games zijn lastig te onderscheiden van legale games en worden daarom vermoedelijk via reguliere online marktplaatsen verkocht. Via internet wordt ook gehandeld in 'keys' om illegaal gedownloade games te kunnen spelen.
#casussignal De politie maakt gebruik van signal ipv whats app. Is dit veilig en waar vindt het zijn oorsprong?	Signal is veilig, want er wordt gebruik gemaakt van end-to-end encryptie en er is geen sprake van een commercieel oogmerk. De ontwikkelaar is een voorvechter van privacy. Het meest veilig zou echter zijn als de politie zelf een message service op zou zetten en dit op eigen servers zou hosten.

De TCF'ers hebben praktische lijstjes aangeleverd met daarin een overzicht van de digitale hangplekken van jongeren ('hotspots'), populaire online games en van sites op het dark web waarop illegale goederen worden verhandeld. Aanvullende vragen van de politie bij #onlinegames over kenmerken van de spelerspopulatie en aanwijzingen voor criminaliteit in games bleven echter grotendeels onbeantwoord.

Ook de vragen over de modus operandi van (internet)criminelen bij ronselpraktijken, illegale handel hacken en witwassen zijn afdoende beantwoord. De TCF'ers hebben verder aanwijzingen gevonden voor ronselpraktijken door IS op het dark web, inclusief de contactgegevens van een ronselaar. Een aanvullende vraag over IS-ronselaars die opereren via gaming consoles bleek echter lastiger te beantwoorden. De TCF'ers vermelden overigens niet of nauwelijks welke zoekstrategie ze hebben gehanteerd om tot beantwoording van deze vragen te komen.

Bij #casusvalsgeld en #rozespeed is veel bruikbare informatie aangeleverd ter aanvulling op lopende onderzoeken. TCF'ers hebben geen verklaring gevonden voor het feit dat vals geld met name in de omgeving van Stadskanaal en Musselkanaal in omloop is.

De aangeleverde informatie bij #casusomegle en #casussignal kan worden gebruikt om de kennis van de politie over deze internettoepassingen te verrijken. Bij #casussextortion leverden de TCF'ers enkele tips over hoe jongeren het best kunnen worden voorgelicht om afpersing met seksuele foto's of filmpjes te voorkomen.

Kortom, uit de inhoudsanalyse komt naar voren dat de TCF'ers vrijwel alle adviesvragen toereikend hebben beantwoord.

Waardering voor geleverde input op adviesvragen

Op basis van de reacties van politiemensen in de online community kan worden opgemaakt hoe zij de input van TCF'ers waarderen (box 4). Een voorwaarde is dan wel dat er een of meerdere politiemedewerkers, bij voorkeur de opdrachtgever zelf, in het casuskanaal aanwezig zijn. In 4 van de 12 casuskanalen was de opdrachtgever echter afwezig (zie ook tabel 10). Het is dan ook onduidelijk of zij de geleverde informatie hebben gezien en zo ja, in hoeverre zij deze informatie hebben gebruikt. Bij de andere casussen heeft de opdrachtgever zelf en/of andere politiemensen wel opmerkingen gemaakt over de geleverde input. Hoewel hierbij geen enkele keer concreet is aangegeven hoe de informatie is of zal worden gebruikt, zijn de reacties positief en dit doet vermoeden dat de input waardevol is voor de politiepraktijk.

Box 4: waardering van uitkomsten door opdrachtgevers

#casuscrimineelgeld: de opdrachtgever heeft positief gereageerd op berichten, bijvoorbeeld: '*mooi antwoord. Daar kunnen we wat mee tijdens doorzoekingen*'.

#casusonlinegames: de opdrachtgever reageert op de vragen en input van de TCF'ers en besluit de casus met de opmerking dat zij '*al veel nuttige informatie heeft gehad, waarvoor dank*'.

#casusdarkwebhandel: de opdrachtgever heeft TCF'ers herhaaldelijk gecomplimenteerd (taco's en berichten: '*goed bezig*').

#casusillegalehandel: de opdrachtgever heeft de TCF'ers bedankt middels een bericht ('*Bedankt voor jullie input*!') en door taco's uit te delen.

#casussextortion: de opdrachtgever was actief in het casuskanaal en heeft taco's uitgedeeld

#casusomegle: de opdrachtgever heeft jongeren zowel met tekstberichten als taco's bedankt voor hun input.

#casushackenopschool: de opdrachtgever was aanwezig in het casuskanaal en heeft daarbij aan een van de jongeren een taco uitgedeeld.

#casussignal: de opdrachtgever heeft de jongeren tijdens de derde hackathon bedankt voor de nuttige inzichten.

Als de politie de verstrekte informatie wil gaan gebruiken, is het van belang dat de herkomst en betrouwbaarheid van die informatie verifieerbaar is. In sommige casussen hebben jongeren informatie gedeeld op basis van eigen kennis en ervaringen. Het verifiëren van deze informatie is lastig. Verder speelt een rol dat de TCF'ers meestal niet verantwoorden hoe ze informatie op het clear- of dark web hebben gevonden. Ook kunnen er vraagtekens worden gezet bij de betrouwbaarheid van op internet gepubliceerde informatie. Een ander risico is dat de gevonden informatie vluchtig is. Als bijvoorbeeld wordt verwezen naar een site op het dark web, kan het goed zijn dat diezelfde site binnen korte termijn weer uit de lucht is. Dit vraagt om snel handelen van de politie.

Tot slot kunnen legitimiteitskwesties de waarde van de uitkomsten beïnvloeden. In genoemde adviseringscasussen spelen legitimiteitsvraagstukken een marginale rol: in geen van de casussen zijn politiegegevens verstrekt en bovendien hebben de jongeren zich in geen van de casussen bediend van illegale methoden om informatie te vergaren. Desalniettemin verdienen twee casussen nadere aandacht. In #casusdarkwebhandel is aan de jongeren gevraagd om een top 10 van darkwebsites op te stellen waarop illegale goederen worden verhandeld. Met deze opdracht worden jongeren door de politie aangespoord om sites te bezoeken waarop illegale handel wordt bedreven. Hoewel jongeren dit uit nieuwsgierigheid misschien toch al deden, kan dit als onethisch worden beschouwd. Een ongewenst neveneffect kan zijn dat jongeren in de verleiding komen om via dergelijke sites zelf goederen als wapens of drugs aan te schaffen. In #casusronselen hebben de jongeren websites bezocht waarop mensen geronseld worden voor IS. Ook zijn vermoedelijke ronselaars aangedragen en is van zo'n ronselaar zelfs een e-mailadres verstrekt. Jongeren laten in hun zoektocht naar dergelijke informatie sporen na (digitale voetafdruk), die hen – als het ronselaars lukt om de jongeren aan de hand daarvan te identificeren – in gevaar kan brengen.

5.2.2 Signalering

In 3 casussen stond het (live) verzamelen van online informatie over mogelijke verstoringen van de openbare orde tijdens evenementen centraal. In tabel 13 staat per casus samengevat welke vragen zijn gesteld en wat de uitkomst is van de inspanningen van de TCF'ers.

Tabel 13: signaleringsvragen en beantwoording ervan per casus

Opdracht	**Uitkomst**
#casusprojextx-rëunie Biedt inzicht in eventuele aanwijzingen op internet voor een reünie van project-X, geef aan wie de initiatiefnemers zijn en beschrijf hoe de politie ontwikkelingen rondom een mogelijke reünie het beste kan monitoren via internet.	Er is via Google en op Twitter en Facebook gezocht naar informatie die wijst op een eventuele reünie van project-X, maar er zijn geen concrete aanwijzingen voor een reünie gevonden. De vraag hoe de politie eventuele ontwikkelingen het beste kan monitoren is niet beantwoord.
#casusthepassion Het via internet signaleren van veiligheidsproblemen die zich voor (kunnen) doen tijdens 'The Passion'.	Op Facebook en Twitter is gemonitord of zich veiligheidsproblemen voordeden. Dit was niet aan de orde.
#casushooligan Gevraagd is om zowel voorafgaand aan- als live tijdens wedstrijden (aanwijzingen voor) ongeregeldheden te signaleren via internet.	Voorafgaand aan en tijdens diverse wedstrijden is het internet gemonitord. Op enkele filmpjes van rellen die tijdens de wedstrijd Heerenveen-Heracles zijn ontstaan na, is weinig informatie aangetroffen.

De TCF'ers hebben substantieel bijgedragen aan de ingebrachte signaleringscasuïstiek. Via internet (Twitter, Facebook, Google en Dumpert) is gezocht naar aanwijzingen voor mogelijke verstoringen van de openbare orde tijdens The Passion 2017 en tijdens diverse voetbalwedstrijden van SC Heerenveen. Ook hebben ze voor de politie enkele filmpjes geüpload van supportersrellen die op internet verschenen. Tot slot is internet gebruikt om aanwijzingen te vinden voor een mogelijke reünie van project-X in Haren.

Waardering voor geleverde input op signaleringsvragen

De opdrachtgevers toonden duidelijk waardering voor de signaleringsactiviteiten van de TCF'ers. Hoewel er geen concrete aanwijzingen voor een reünie zijn gevonden en de activiteit in het casuskanaal (daardoor) gering was, heeft de opdrachtgever van #casusprojectx-reunie de jongeren bedankt met een tekstbericht: 'Bedankt allemaal voor het kijken'. In #casusthepassion heeft de opdrachtgever zowel taco's uitgedeeld als de TCF'ers persoonlijk bedankt voor hun inzet. De opdrachtgever van #casushooligan heeft herhaaldelijk gereageerd met berichten waarin hij de jongeren niet alleen bedankt voor hun input, maar soms ook aangeeft wat er met de input is gedaan. Kortom, de opdrachtgevers lijken de input in signaleringscasuïstiek te waarderen, ook als er geen aanwijzingen voor veiligheidsproblemen worden gevonden.

Jongeren geven niet of nauwelijks informatie over de zoekstrategieën die ze hebben gehanteerd bij het (live) monitoren van internet. Het is dan ook de vraag in hoeverre hun bevindingen 'juist' of 'volledig' zijn. In #casusprojectx-reunie is de conclusie van jongeren bijvoorbeeld dat op internet geen aanwijzingen te vinden zijn voor een reünie. Die conclusie is sterk afhankelijk van de wijze waarop het internet is doorzocht. Omdat onbekend is waar en hoe is gezocht, kan het dus zijn dat op cruciale 'plaatsen' op internet geen informatie is vergaard, waardoor aanwijzingen voor een reünie niet zijn bemerkt.

Om de waarde van de bevindingen te beoordelen, is tot slot gekeken naar de legitimiteit van bevindingen. Net als in de adviseringscasuïstiek, lijken legitimiteitskwesties ook in de signaleringscasuïstiek niet aan de orde. Er zijn geen politiegegevens verstrekt en de gehanteerde strategieën om informatie te vergaren zijn, voor zover dat in te schatten is op basis van de gebrekkige verantwoordingen van TCF'ers, niet discutabel.

5.2.3 Assisteren bij opsporen

In 13 casussen is aan jongeren gevraagd om te assisteren bij opsporing. Het ging daarbij om het achterhalen van de identiteit van een internetgebruiker (tabel 14), het opsporen van vermiste personen (tabel 15) en het opsporen van verdachten van traditionele misdrijven (tabel 16).

Tabel 14: vragen over het identificeren van een internetgebruiker en de beantwoording ervan

Opdracht	**Uitkomst**
#casushooligan Identificeer de eigenaar van een specifiek Twitteraccount.	Er is tevergeefs geprobeerd om het IP adres te achterhalen van de gebruiker van het Twitteraccount.
#casusthepasion Identificeer *influencers*, ofwel mensen die door hun berichtgeving en bereik op internet invloed kunnen uitoefenen op verstoring van de openbare orde.	Er is tevergeefs geprobeerd om de gebruiker van een social media profiel te identificeren. Hiervoor is onder andere gebruik gemaakt van een softwaretool om IP adressen te achterhalen.

TCF'ers hebben in beide casussen creatieve pogingen ondernomen om de eindgebruikers te achterhalen. Ze hebben *direct messages* naar de betreffende accounts gestuurd, met daarin een introducerende tekst en een link naar een fictieve vragenlijst. In geval van #casushooligan betrof het een vragenlijst over 'de beste voetbalclubs van Nederland' en in geval van #casusthepassion ging het over een zogenaamd schoolonderzoek naar evenementen. Als de gebruikers van de bewuste accounts de verstuurde link naar de nepvragenlijst zouden aanklikken, dan zouden de TCF'ers hun IP adres via een softwaretool (Grabify IP Logger) kunnen achterhalen. Via het IP adres ontstaat volgens de jongeren zicht op de locatie van de eindgebruikers. Ook zou de politie het IP adres kunnen gebruiken om NAW gegevens te vorderen bij een telecomprovider. Beide opdrachten zijn dus met veel enthousiasme uitgevoerd, maar helaas zonder succes: de gebruikers zijn niet geïdentificeerd.

In 6 casussen is aan jongeren gevraagd om bij te dragen aan de opsporing van vermiste personen (tabel 15). Het in kaart brengen van internetinformatie over de vermiste persoon en het bieden van inzicht in zijn of haar mogelijke verblijfplaats stond daarbij centraal. TCF'ers hebben geen concrete verblijfsinformatie gevonden, maar ze hebben wel op basis van internetinformatie en eigen ideeën diverse scenario's uitgewerkt. Jolanda zou mogelijk zijn vermoord, aangezien zij zich in een crimineel milieu bevond (#casuscoldcase-2), Willeke is waarschijnlijk weggelopen, vermoord of al dan niet gedwongen in de prostitutie beland (#casuscoldcase-3) en Steven is mogelijk, mede gezien zijn katholieke achtergrond en interesses, op missie naar Afrika (casuscoldcase-4).

Tabel 15: vragen over vermiste personen de beantwoording ervan

Opdracht	Uitkomst
#casusvermist Spoor de vermiste Ruben K. op via internet (opsporing verzocht) en verantwoord de gehanteerde zoekstrategie.	Hoewel Ruben zelf geen sociale media heeft, is wel informatie over hem aangetroffen. Geopperd is dat Ruben misschien naar het buitenland is vertrokken. Er zijn verschillende zoekstrategieën gehanteerd: er is gezocht op afbeeldingen, nicknames, verschillende sociale media, via Google en er zijn reacties op nieuws- en social mediaberichten bekeken. De zoekactie is gestaakt, omdat het levenloze lichaam van Ruben is gevonden in het IJsselmeer.
#casuscoldcase1 Bijdragen aan de opsporing van de sinds 2014 vermiste Sicco C.	Er zijn Twitterprofielen van Sicco gevonden. Ook is informatie over zijn auto aangeleverd. Er is geopperd dat Sicco mogelijk in goud geïnvesteerd heeft, contact had met een belegger in Zwitserland en mogelijk gevlucht is vanwege drugshandel. Een ander scenario is dat Sicco uit eigen beweging van de radar is verdwenen. Er is beschreven hoe Sicco dat aangepakt kan hebben.
#casuscoldcase2 Bijdragen aan het opsporen van de sinds 7 februari 1998 vermiste Jolanda M.	Een aantal TCF'ers geeft aan niets te kunnen vinden of alleen te stuiten op achterhaalde informatie. Verder wordt informatie aangehaald over een inmiddels vermoorde vriendin van Jolanda, die wellicht van haar verdwijning afwist, en wordt verwezen naar eerder politieonderzoek dat in het nieuws was. Op basis van informatie op internet is gesteld dat Jolanda zich in een criminele omgeving bevond, wat mogelijk te maken heeft met haar dood.
#casuscoldcase3 Bijdragen aan de opsporing van de sinds 1992 vermiste Willeke D.	Er zijn verschillende scenario's geschetst over de verdwijning van Willeke: ze kan zijn weggelopen of vermoord. Gesuggereerd is dat het pleeggezin daarin een belangrijke rol heeft gespeeld (verdachte omstandigheden). Ook is geopperd dat de verdwijning mogelijk het werk is van een pedofiel. Een ander scenario is dat ze de prostitutie in is gegaan.
#casuscoldcase-4 Bijdragen aan het opsporen van 'de vermiste student', Steven L.	Er is weinig informatie over Steven gevonden. Wel is geopperd dat hij gezien zijn katholieke achtergrond en interesses op missie is gegaan naar Afrika.
#casusvermissing Via internet zoeken naar aanwijzingen voor de mogelijke verblijfplaats van twee vermiste meisjes uit Groningen	Een van de meisjes bleek tijdens het zoeken al terecht. Een zoektocht naar Lena R. op Instagram, YouTube en Google+ heeft niets opgeleverd. Op Facebook was Lena voor het laatst actief op 15 maart en haar Twitteraccounts zijn leeg. Via Twitter zijn wel mogelijke familieleden geïdentificeerd. Die hebben allen niets gepost over de vermissing. Mogelijk weet familie dus waar Lena verblijft, is er ruzie is in de familie of is de familie niet meer online actief.

Tot slot waren 6 casussen gericht op het via internet bijdragen aan de opsporing van verdachten van traditionele misdrijven (tabel 16). Hoewel de TCF'ers het nodige zoekwerk hebben verricht, heeft hun informatie niet geleid tot het vinden van verdachte personen of andere betrokkenen. Alleen in #casushooligan is informatie aangedragen over een mogelijk betrokkene bij de mishandeling van een steward.

Tabel 16: opsporingsvragen over verdachten van traditionele misdrijven en de beantwoording ervan

Opdracht	Uitkomst
#casuskoperdiefstal Bijdragen aan de opsporing van koperdieven in omgeving Heerenveen door (web)winkels en metaal-/ijzerhandelaren in kaart te brengen die in zonnewijzers handelen. Daarnaast staat het waar mogelijk identificeren van de verdachten centraal.	Er zijn links naar diverse webwinkels geplaatst die zonnewijzers aanbieden. Ook is een overzicht gegeven van metaal/oud ijzerhandelaren in de omgeving van Heerenveen. Er zijn geen potentiële daders geïdentificeerd. Wel is geopperd om een 'koper opkopersregister' in gebruik te nemen in Heerenveen.
#casusracefietsendief Bijdragen aan het terugvinden van gestolen racefietsen en het achterhalen van internetsporen die leiden tot de daders.	Er is weinig input geleverd in het casuskanaal. Er zijn vooral vragen gesteld om de opdracht te verduidelijken (en waar de opdrachtgever niet op heeft gereageerd). Een scenario is dat de fietsen zijn ingeladen in een busje en worden verhandeld via een online marktplaats.
#casuspyromaan Verzamel via internet informatie over branden in de buurt van Damwoude, Driesum, Waterswoude en nabij gelegen dorpen. Besteed daarbij, waar mogelijk, specifiek aandacht aan de vraag wie bij de brandstichtingen betrokken was.	TCF'ers hebben geen informatie gevonden. Wel vermelden ze dat een zekere 'Seth' uit Dokkum online een bericht heeft gepost 'dat de politie op de goede weg is'. Seth is dus wellicht een relevante betrokkene. Een tip aan de politie is om foto's van de branden te bekijken om op die manier te proberen te achterhalen wie betrokken was.
#casushooligan Biedt inzicht in het netwerk van SC Heerenveen hooligans en help met het opsporen van personen die betrokken zijn geweest bij de mishandeling van een steward.	Het hooligannetwerk was lastig in kaart te brengen, omdat hooligans vooral heimelijk communiceren, via besloten netwerken communiceren. Wel is verwezen naar een lijst met volgers van NieuwNoord op Twitter. Over de persoon die mogelijk betrokken was bij de mishandeling van de steward zijn foto's en social media profielen (op Twitter en Facebook) gedeeld.
#casusovervallergezocht Gebruik internet om de verdachte van de roofoverval op het Texaco tankstation in Heerenveen te identificeren (opsporing verzocht) en verantwoord de gehanteerde zoekstrategie.	TCF'ers die een poging hebben gedaan om de overvaller te identificeren geven aan niets te hebben gevonden. Vermoedelijk is de dader iemand uit de omgeving, omdat hij ook al eerder rondhing bij de genoemde tankstations.
#casusshootingthialf Bijdragen aan de opsporing van Charles W. Charles wordt verdacht van poging tot moord. Gevraagd is naar internetsporen over zijn sociale netwerk en huidige verblijfplaats.	Een zakelijk conflict over de overname van het bedrijf van verdachte door het slachtoffer was mogelijk aanleiding voor de poging tot moord. TCF'ers suggereren dat verdachte mogelijk in Brazilië verblijft, o.a. omdat zijn vrouw van Braziliaanse afkomst is en zij daar eerder hebben gewoond.

Waardering voor geleverde input op opsporingsvragen

Een graadmeter voor de bruikbaarheid van de aangedragen informatie is de waardering van de opdrachtgever. In 3 van de 13 casussen waarin opsporingsopdrachten zijn verstrekt, was geen opdrachtgever actief (#casusvermist, #casusovervallergezocht en #casusracefietsendief). Het is niet bekend of deze opdrachtgevers überhaupt kennis hebben genomen van de inspanningen van de TCF'ers. Er is ook geen gehoor gegeven aan vragen van TCF'ers om de casus te verduidelijken.

De politie was in de resterende 10 casussen wel actief en de opdrachtgevers hebben in die casussen kennisgenomen van de resultaten. De reacties van de politie op de door TCF'ers aangedragen informatie zijn overwegend positief (zie box 5) en wekken de indruk dat de informatie ook van nut is voor de politiepraktijk. Toch wordt er door politiemensen zelden concreet beschreven wat er met de uitkomsten is gedaan en in hoeverre dit tot een doorbraak of ontknoping heeft geleid.

Box 5: waardering van uitkomsten door opdrachtgevers

#casushooligan. Vooral de aangeleverde informatie over de persoon die mogelijk betrokken was bij de mishandeling van een steward lijkt bruikbaar. De politie is daar nu op aan het rechercheren. De opdrachtgever heeft steeds gereageerd met berichten waarin hij de jongeren bedankt voor hun input.

#casuscoldcases-1 t/m 4. Het coldcase team heeft meermaals waardering uitgesproken voor het werk van de TCF'ers: '*Leuk om te zien hoe enthousiast jullie bezig zijn. We zijn benieuwd wat jullie allemaal gaan vinden*'. Op een vraag of het handig is om de internetbronnen in een Word document aan te leveren reageert de opdrachtgever: '*Dat is inderdaad handiger! Dan kunnen we het zo aan het dossier toevoegen. Dank je wel!*'. De input van TCF'ers wordt dus toegevoegd aan de politiedossiers van het coldcaseteam.

#casusvermissing en #casuskoperdiefstal. In beide casussen was de opdrachtgever actief in het casuskanaal en heeft de opdrachtgever ook steeds gereageerd op berichten. Er is echter geen bericht geplaatst waaruit de waardering / bruikbaarheid van de informatie blijkt.

In #casuspyromaan is informatie aangeleverd over een internetgebruiker die, blijkens zijn reacties op een regionale nieuwssite, wellicht meer weet over de brandstichtingen waarnaar onderzoek wordt verricht. De politie reageert met taco's en een tekstbericht: '*Dank je, we nemen dat mee*.'

#casusshootingthialf. Er is geen nieuwe informatie aangedragen, maar de informatie van de TCF'ers komt overeen met hetgeen de politie zelf al had gevonden. De informatie is dus waardevol voor de politie als bevestiging van eigen onderzoeksresultaten. Namens de opdrachtgever geeft een liaison complimenten aan de TCF'ers voor hun inzet en bevindingen.

Ook bij opsporingsvragen verantwoorden de TCF'ers niet of nauwelijks waar ze hebben gezocht en hoe ze bepaalde informatie hebben verkregen. Een toets op juistheid of volledigheid van de bevindingen is daarmee moeilijk uitvoerbaar. Het is in elk geval belangrijk dat de politie de aangetroffen informatie snel en op forensisch verantwoorde wijze opslaat. Digitale sporen zijn immers vluchtig.

In diverse casussen beschrijven de jongeren scenario's over wat er gebeurd zou kunnen zijn. Deze aangedragen ideeën werpen mogelijk een nieuw licht op een opsporingszaak. Het is uiteraard aan de politie om vervolgens te toetsen of de geschetste scenario's realistisch zijn.

Legitimiteitsproblemen kunnen de waarde van de uitkomsten in opsporingscasuïstiek beperken. Het verstrekken van politiegegevens is alleen onder strenge juridische voorwaarden toegestaan (zie par 6.1). Politiegegevens zijn 'naar een individu herleidbare gegevens' waarover de politie beschikt. Als door het OM al toestemming is verleend voor het openbaar maken van politiegegevens, leidt het delen ervan met TCF'ers vermoedelijk niet tot juridische problemen. Er is echter ook casuïstiek behandeld, waarin sprake is geweest van onrechtmatige verstrekking van politiegegevens. In #casushooligan zijn namelijk foto's verstrekt van personen die betrokken zijn geweest bij de mishandeling van een steward. Voor zover bekend was deze informatie nog niet elders gepubliceerd en is voor het delen ervan ook geen toestemming gevraagd aan een Officier van Justitie. TCF'ers hebben op basis van de verstrekte foto's via internet een persoon opgespoord en geïdentificeerd als mogelijke dader. Het is echter de vraag of deze bevinding juridisch houdbaar is, als blijkt dat de opsporingsactiviteiten zijn verricht op basis van onrechtmatig verstrekte politiegegevens.

In zowel #casusthepassion als in #casushooligan is aan de jongeren gevraagd om de gebruikers van specifieke profielen op sociale media te achterhalen. TCF'ers hebben via 'direct messages' contact gezocht met de gebruikers van die profielen. Ze hebben geprobeerd de gebruikers te verleiden om op een link te klikken die zogenaamd naar een vragenlijst zou leiden, terwijl de link uitsluitend tot doel

had om het IP adres van de gebruiker te achterhalen. In beide casussen is door de specifieke gebruikers niet op de links geklikt. Desalniettemin hebben de gebruikers de berichten van de jongeren, die zij verstuurden vanaf hun eigen accounts op sociale media, wel ontvangen. Dat brengt de TCF'ers mogelijk in gevaar, omdat zij op die manier geïdentificeerd kunnen worden door personen waarvoor de politie belangstelling heeft (zie ook par. 6.2). In minder directe vorm, geldt hetzelfde in andere casuïstiek: als jongeren wordt gevraagd om informatie te zoeken over een verdachte, laten zij in hun zoektocht naar die informatie digitale sporen achter. Het is niet uit te sluiten dat verdachten daar kennis van nemen en op die manier ontdekken dat TCF'ers informatie over hen verzamelen. Tijdens het TCF-project zijn echter geen aanwijzingen gevonden, dat dit is gebeurd.

5.3 Bijvangst

De TCF-pilot heeft ook indirecte en onvoorziene opbrengsten opgeleverd, die we in deze paragraaf beschrijven als bijvangst.

Verbeteren contact met doelgroep jeugd

Uit de interviews met de betrokken politiemensen komt naar voren dat zij het contact met de TCF'ers als prettig hebben ervaren. Door tijdens de hackathons en in de community met elkaar samen te werken is een beter beeld ontstaan van wat jongeren doen, kunnen en (willen) leren. Politiemensen beschreven de werksfeer tijdens de hackathons als energiek en inspirerend. Meer specifiek is genoemd dat het gezamenlijk vormen van een online community een geschikt middel is om laagdrempelig met jongeren in contact te komen en op de hoogte te blijven van hun (online) interesses en belevingswereld.

Verbeteren contact met de politie

Andersom geven de jongeren aan dat zij door het project (een beter) contact hebben gekregen met de politie. Ze vinden het werken aan politieopdrachten erg leuk, voelen zich serieus genomen en voelen zich (meer) betrokken bij politiewerk. Een enkeling geeft aan later bij de politie te willen gaan werken.

De online community bleek ook te fungeren als laagdrempelig meldloket. Tijdens de pilot is door de jongeren enkele keren melding gemaakt van een incident (o.a. melding van een inbraak en van een incident op school). Ook heeft één TCF'er zelf een zaak aangedragen (vermissing van de dochter van een horecaondernemer waar hij een bijbaantje heeft) waarbij hij zowel aan de politie als aan de mede-TCF'ers heeft gevraagd om naar het betreffende meisje uit te kijken. Deelname aan TCF zorgt blijkbaar voor meer alertheid en vooral voor meer bereidheid om incidenten aan de politie te melden. Het lijkt er in elk geval op dat jongeren in de online community hun weg naar de politie gemakkelijker weten te vinden dan via de traditionele kanalen.

Media-aandacht

Het betrekken van jongeren bij politiewerkzaamheden is innovatief en heeft ook veel media-aandacht gekregen (zie bijlage 3). Tijdens de pilot zijn diverse artikelen in kranten en tijdschriften verschenen. Ook op online forums verschenen berichten over het TCF-project. Tijdens de eerste hackathon zijn er opnames gemaakt door Omrop Fryslân en in het kielzog daarvan was er onder andere een item bij het NOS Journaal en bij RTL nieuws. Aan de jongeren is vooraf steeds om toestemming gevraagd voor het

maken van foto- en filmbeelden. Via de online community is aan de TCF'ers gevraagd of zij wilden meewerken aan een interview voor een artikel in jongerenblad LINKK. Zowel de politiemensen als de TCF'ers vonden het motiverend om positieve aandacht te krijgen voor hun werkzaamheden in dit project.

Ontstaan buddy project

Tijdens het project is naar voren gekomen dat (wijk)agenten behoefte hebben aan directe uitleg over onder andere applicaties en online zoekacties. In het verlengde van het TCF-project is daarom het buddy-project gestart. De gedachte achter het buddy-project is dat één digitaal vaardige jongere als extra vraagbaak of ondersteuningsmaatje wordt gekoppeld aan één politieagent. Deze jongere kan de agent informatie geven op het gebied van internet, online trends en online activiteiten van jongeren. Ook kan de agent rechtstreeks met de jongere sparren over verschillende onderwerpen (Hoe worden jongeren via internet geronseld voor criminele activiteiten? Hoe kan ik via Social Media een beter beeld krijgen van wat er in mijn wijk gebeurt? Et cetera). Bij de afronding van het TCF-project zijn door de projectorganisatie 7 TCF'ers gekoppeld aan 7 agenten. Hoe de samenwerking uiteindelijk vorm krijgt, is overgelaten aan de betrokkenen. Deze kunnen besluiten om elkaar met enige regelmaat IRL te ontmoeten, maar het is ook mogelijk om vooral online met elkaar te communiceren. Wel is door de projectorganisatie aangeraden om elkaar eerst live te ontmoeten, te kijken of het klikt en of beiden een samenwerking willen aangaan. Wat de samenwerking uiteindelijk oplevert, zal vermoedelijk grotendeels afhangen van de 'chemie' tussen de betrokken agent en zijn of haar buddy. Resultaten van het buddy-project (dat is voortgekomen uit, maar geen onderdeel is van het TCF-project) zijn ten tijde van het schrijven van dit rapport nog niet bekend.

6. Aandachtspunten

Tijdens de pilot is naar voren gekomen dat politiemensen voornamelijk enthousiast zijn over het betrekken van jongeren bij politiewerk. Er is bereidheid om casuïstiek aan te leveren en er is ook bereidheid om actief deel te nemen aan de hackathons en de online community. Toch is er ook twijfel. Zo is er bijvoorbeeld onzekerheid over de aard van de casuïstiek die kan worden aangeleverd. Welke informatie mag gedeeld worden? Wat doen de jongeren daar vervolgens mee en hebben we daar wel voldoende regie op ? Hoe betrouwbaar is de input van jongeren? Verrijkt het een opsporingsonderzoek of zou het dit juist kunnen schaden? En wat is nu precies de waarde van de opbrengsten?

In dit hoofdstuk zijn de verschillende aandachtspunten die we hebben opgetekend tijdens het veldwerk en tijdens de interviews met de TCF'ers, politiemensen en juridische experts op een rijtje gezet. Aanvullend is gebruik gemaakt van een literatuurstudie naar (wetenschappelijke) onderzoeken en bevindingen vanuit de praktijk op het gebied van burgerparticipatie bij politiewerk.

6.1 Juridische aandachtspunten

Politietaken zijn al lang niet meer alleen de verantwoordelijkheid van de politie en er wordt steeds vaker een beroep gedaan op de (mede)verantwoordelijkheid van burgers. De mogelijkheden van burgers om bijstand te verlenen bij de uitvoering van politietaken zijn sterk toegenomen door de beschikbaarheid van nieuwe online technologieën.[8] Dit TCF-project moet worden bezien in het licht van deze ontwikkeling. Binnen het TCF-project verleent een groep geselecteerde jongeren bijstand bij de uitvoering van politietaken. De bijstand die jongeren verlenen, kan worden ingedeeld in de volgende activiteiten: adviseren, signaleren en assisteren (zie ook par. 3.2).

In het TCF-project worden politiegegevens gedeeld met jongeren en jongeren voorzien de politie van kennis en informatie die mogelijk bruikbaar is bij hulpverlening, preventie, de handhaving van de openbare orde of in opsporingsonderzoek. Dit roept vragen op over de juridische positie van politie en jongeren, te meer omdat TCF een nieuw en uniek project is. In deze paragraaf wordt het juridische kader geschetst voor de verhouding tussen de politie en jongeren die bijstand verlenen bij de uitvoering van politietaken. Aan de hand van de activiteiten adviseren, signaleren en assisteren wordt ingegaan op relevante wet- en regelgeving. Daarna wordt beschreven in hoeverre de door jongeren verkregen informatie kan dienen als bewijsmateriaal.

Vooraf moet worden opgemerkt dat het TCF-project een pilotproject is. Het is voor het eerst dat een groep geselecteerde jongeren – waaronder ook minderjarigen – zowel in een besloten online community als tijdens besloten offline hackathons – bijstand verlenen bij de uitvoering van politietaken. Belangrijk in dit project is dat er geen sprake is van eenrichtingsverkeer in de communicatie, maar dat de politie terugkoppeling geeft over de aangedragen informatie.[9] In de literatuur zijn weinig tot geen aanknopingspunten te vinden voor de rol van jongeren bij de uitvoering van politietaken en dat jurisprudentie ontbreekt, is evident. Het juridisch kader voor het TCF-project

[8] Met behulp van online technologieën zoals WhatsAppgroepen, Amber Alert, Twitter, Burgernet, YouTube en Facebook, verlenen burgers bijstand bij preventie, hulpverlening, handhaving en opsporing (Land, M. van der, Stokkom, B. van & Boutellier, H., 2014).

[9] De rol van onderzoekers betrokken bij het TCF-project blijft buiten beschouwing.

moet daarom worden geschetst aan de hand van relevante wet- en regelgeving, jurisprudentie en literatuur over andere initiatieven waarbij burgers betrokken worden bij de uitvoering van politietaken. Voorbeelden hiervan zijn het televisieprogramma Opsporing verzocht en de bijhorende website en Burgernet. Dit betekent dat een simpel 'ja' of 'nee' op zogeheten 'mag-dat-vragen' niet mogelijk is. Weliswaar mogen jongeren online meer dan de politie, maar tegelijkertijd moet de politie de grenzen van het online handelen van jongeren bewaken. Bij het TCF-project is immers sprake van een tweerichtingsverkeer in een besloten groep en de politie heeft daarmee een zorgplicht ten aanzien van de deelnemende jongeren.

6.1.1 Adviseren

Wanneer jongeren in een bepaalde casus algemene vragen beantwoorden over (illegaal) internetgebruik en internettoepassingen, deelt de politie in deze casus geen politiegegevens. Voorbeelden van dergelijke casussen in TCF zijn: #casushotspot, #casussextortion en #casussignal. Het regime van de Wet politiegegevens (verder genoemd: Wpg) is niet van toepassing op deze casussen. Wanneer jongeren de algemene vragen beantwoorden en zij geen informatie verstrekken over geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke personen, valt deze activiteit buiten wet- en regelgeving (box 6).

Box 6: De Wet politiegegevens

De Wpg is van belang voor het beantwoorden van de vraag wat de politie met informatie mag doen. Let wel, de Wpg geeft geen regels voor alle informatie: het gaat alleen om persoonsgegevens die in het kader van de uitoefening van de politietaak worden verwerkt.[10] Het begrip 'persoonsgegeven' staat voor: elk gegeven betreffende een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon. Binnen het begrip 'persoonsgegeven' worden ook bijzondere persoonsgegevens onderscheiden Dit zijn gegevens over godsdienst of levensovertuiging, ras of etniciteit, politieke gezindheid, gezondheid, seksueel leven, lidmaatschap van een vakvereniging en strafrechtelijke gegevens. De regels voor het verwerken van bijzondere persoonsgegevens zijn strikter dan de regels voor 'gewone' persoonsgegevens.[11]

In de Wpg wordt gesproken over het verwerken van politiegegevens. Met 'verwerken' worden verschillende handelingen bedoeld, die te maken hebben met het verzamelen, beheren of verstrekken van persoonsgegevens. Twee situaties zijn van belang: A) de politie *verstrekt* politiegegevens en B) de politie *verkrijgt* door burgers verzamelde informatie.

A) Het *verstrekken* van politiegegevens aan burgers is mogelijk op grond van artikel 19 Wpg. Om politiegegevens te kunnen verstrekken, gelden drie voorwaarden: 1) de verstrekking gebeurt in het kader van de uitvoering van politietaken; 2) de verstrekking is noodzakelijk met het oog op een zwaarwegend algemeen belang dat zwaarder weegt dan de privacy van degene op wie de gegevens betrekking hebben en; 3) de beslissing tot verstrekking van politiegegevens wordt genomen door het bevoegd gezag.[12]

[10] Informatie over gestolen goederen valt dus niet onder de Wpg.

[11] Naam, adres, woonplaats, geboortedatum, geslacht, telefoonnummers, kentekens van auto's, postcodes in combinatie met huisnummers, het GBA-nummer, biometrische gegevens in de vorm van stem, vingerafdruk of DNA-profiel zijn voorbeelden van 'gewone' persoonsgegevens.

[12] Bij de handhaving van de openbare orde en hulpverlening staat de politie onder gezag van de burgemeester (artikel 11 Politiewet 2012; bij de opsporing staat de politie onder gezag van de Officier van Justitie (artikel 12 Politiewet 2012).

B) Als de politie door burgers verzamelde informatie *verkrijgt*, dan kan de politie deze informatie, mits voldoende concreet en relevant, verwerken. Voor de verwerking van deze informatie gelden de regels en voorwaarden van de Wpg. Belangrijk hierbij is dat de wijze waarop de politie de informatie van burgers verkrijgt rechtmatig is. De Wpg stelt deze eis overigens niet aan wijze waarop burgers de informatie hebben verzameld. Verder moet de politie altijd verifiëren of de gegevens juist, nauwkeurig en volledig zijn en maatregelen nemen als dit niet het geval is. Tenslotte geldt dat in bepaalde gevallen bij de verwerking van de gegevens ook de herkomst en de wijze van verkrijging vermeld moet worden.

6.1.2 Signaleren

Wanneer aan jongeren in een bepaalde casus gevraagd wordt om informatie in te winnen in het kader van handhaving van de openbare orde, deelt de politie in deze casus alleen contextuele informatie en geen politiegegevens. Voorbeelden van dergelijke casussen in TCF zijn: #casusprojectx-reünie en #casusthepassion. Het regime van de Wpg (zie box 6) is hier niet van toepassing.

Jongeren vervullen in de genoemde casussen een oog en oor functie en de casussen zijn preventief gericht. Jongeren kunnen online informatie inwinnen en deze informatie verstrekken aan de politie, mits zij zich daarbij onthouden van het plegen van een strafbare handeling of daarbij geen onrechtmatige daad begaan. Een voorbeeld van een strafbare handeling is hacken. Wanneer jongeren inbreuk maken op het recht op privacy kan dit een onrechtmatige daad[13] opleveren. Het recht op privacy is vastgelegd in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (hierna: EVRM, zie box 7).[14] Privacy is een breed begrip en het is lastig om precies aan te geven wanneer er op internet inbreuk wordt gemaakt op iemands privacy. Zo is niet duidelijk of de privacy eerder geschonden wordt bij gebruik van bronnen waarvoor registratie nodig is – bijvoorbeeld Instagram – dan bij gebruik van open bronnen die zonder enige drempel toegankelijk zijn. Het is belangrijk dat in casussen waarin aan jongeren wordt gevraagd om online informatie te verzamelen, wordt aangegeven hoever zij mogen gaan bij het verzamelen van deze informatie en hoe zij vervolgens met deze informatie om moeten gaan. Gezien de horizontale werking van artikel 8 EVRM moet de politie de jongeren er namelijk op attenderen dat zij een zorgvuldige afweging moeten maken wanneer zij mogelijk de privacy van anderen schenden. Daarnaast moet de politie individuele burgers actief beschermen tegen eventueel misbruik van hun persoonsgegevens.

[13] Artikel 6:162 BW. De onrechtmatige daad maakt deel uit van het aansprakelijkheidsrecht en valt niet onder het strafrecht.

[14] Het recht op privacy is eveneens opgenomen in artikel 10 Grondwet.

Box 7: Artikel 8 EVRM

Het recht op privacy is terug te vinden in artikel 8 EVRM. In deze context gaat het om de zogeheten informationele privacy: het recht van een individu op een rechtmatige verwerking van zijn persoonsgegevens om te voorkomen dat hij hier nadeel van ondervindt. Dit recht speelt tegenwoordig vooral bij het verwerken van persoonsgegevens in een online omgeving, omdat het in de praktijk lastig zo niet onmogelijk blijkt om onjuiste informatie te verwijderen.

In de rechtspraak wordt de volgende werkwijze gehanteerd om vast te stellen of er sprake is van een onrechtmatige schending van de privacy. Eerst wordt vastgesteld of er sprake is van een schending van de privacy. Als een bepaalde situatie valt onder het begrip 'privacy', wordt vrij makkelijk geconcludeerd dat er eveneens sprake is van een schending van de privacy. Zo blijkt uit de jurisprudentie dat het monitoren van persoonlijk e-mailgebruik een schending van de privacy kan opleveren, als de betrokkene niet eerst geïnformeerd is over de monitoring en had mogen verwachten dat de e-mails privé zouden blijven.

Als is vastgesteld dat er sprake is van een schending van de privacy, wordt nagegaan of deze schending op grond van artikel 8 lid 2 EVRM gerechtvaardigd is. Eerst moet worden nagegaan of de schending in een wettelijk regeling is vastgelegd. De Aanwijzing Opsporingsberichtgeving wordt bijvoorbeeld beschouwd als een wettelijke regeling. Vervolgens wordt beoordeeld of de schending van de privacy in een democratische samenleving noodzakelijk is om de in artikel 8 lid 2 EVRM genoemd doelen te bereiken. Deze doelen hebben onder andere betrekking op de openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten. Een maatregel is noodzakelijk als er sprake is van een dringende maatschappelijke behoefte. Daarnaast moet er een afweging plaatsvinden waarbij gekeken moet worden naar de omstandigheden van een bepaalde zaak, het algemeen belang en de op het spel staande belangen van individuen.[15] De vraag of het doel van de verwerking van persoonsgegevens niet op een andere manier – met een geringere schending van de privacy – kan worden bereikt, kan een rol spelen bij de beoordeling van de rechtmatigheid.[16]

Uit de rechtspraak blijkt dat artikel 8 EVRM niet alleen geldt voor de verhouding tussen overheid – dus ook de politie – en burger, maar ook voor de verhouding tussen burgers onderling. De tweede verhouding wordt de horizontale werking van artikel 8 EVRM genoemd. De overheid – dus ook de politie – heeft een positieve verplichting om ervoor te zorgen dat ook in horizontale rechtsverhoudingen zorgvuldig met persoonsgegevens wordt omgegaan en dat individuele burgers actief worden beschermd tegen misbruik van hun persoonsgegevens.

6.1.3 Assisteren

Wanneer aan jongeren in een bepaalde casus gevraagd wordt om informatie in te winnen in het kader van de opsporing van (verdachte) personen, mag de politie geen politiegegevens en/of strafvorderlijke gegevens[17] delen. Uit artikel 19 van de Wpg blijkt immers dat politiegegevens slechts bij wijze van uitzondering kunnen worden verstrekt voor zover dit 1) dringend noodzakelijk is; 2) met het oog op een zwaarwegend algemeen belang; 3) om strafbare feiten te voorkomen of op te sporen en 4) pas

[15] Eis van proportionaliteit.

[16] Eis van subsidiariteit.

[17] Strafvorderlijke gegevens zijn persoonsgegevens of gegevens over een rechtspersoon die zijn verkregen in het kader van een strafvorderlijk onderzoek en die het openbaar ministerie in een strafdossier of langs geautomatiseerde weg verwerkt (Artikel 1 sub b Wet Justitiële en Strafvorderlijke gegevens).

nadat het bevoegd gezag[18] hiermee instemt. In de Wet Justitiële en strafvorderlijke gegevens (verder genoemd: Wjsg) worden vergelijkbare vereisten genoemd.[19] In #casushooligan is aan minimaal een van de vereisten van de Wpg niet voldaan: niet eerder openbaar gemaakt beeldmateriaal van personen die mogelijk betrokken zijn geweest bij een mishandeling is zonder toestemming van de Officier van Justitie gedeeld met jongeren. Het is niet aannemelijk dat het delen van niet eerder openbaar gemaakte politiegegevens en/of strafvorderlijke gegevens binnen een project als TCF kan voldoen aan wettelijke vereisten.

Wanneer politiegegevens en strafvorderlijke gegevens eerst via de openbare media bekend gemaakt zijn, bijvoorbeeld via media als het tv-programma Opsporing verzocht of de website www.opsporingverzocht.nl, is de kans op juridische complicaties zeer gering. Voorbeelden van dergelijke casussen in het TCF-project zijn: #casusovervallergezocht en #casuscoldcase2. Wanneer politiegegevens en/of strafvorderlijke gegevens worden gedeeld via de openbare media, gelden de regels en voorwaarden in de Aanwijzing Opsporingsberichtgeving (verder genoemd: de Aanwijzing). In box 8 wordt de Aanwijzing nader toegelicht.

Jongeren die opsporingsinformatie verzamelen en verstrekken aan de politie, mogen daarbij geen strafbare feiten plegen of een onrechtmatige daad begaan. De politie moet aan jongeren duidelijk maken wat zij op grond van wet- en regelgeving wel en niet mogen en daarnaast moet de politie burgers actief beschermen tegen eventueel misbruik van persoonsgegevens door jongeren (zie ook: par. 6.1.2).

Box 8: opsporingsberichtgeving

In de Aanwijzing staan de regels en voorwaarden voor de inzet van opsporingsberichtgeving. De Aanwijzing geldt voor berichtgeving via openbare media en beschrijft de wijze waarop het Openbaar Ministerie informatie – waaronder beeld- en geluidmateriaal – kan verstrekken aan openbare media. Opsporingsberichtgeving is alleen mogelijk als het Openbaar Ministerie een contract heeft afgesloten met degene die de berichtgeving aanbiedt. Ook moeten mediamedewerkers een geheimhoudingsverklaring ondertekenen.[20] Voor de inzet van opsporingsberichtgeving in openbare media is de toestemming van de Officier van Justitie noodzakelijk.[21]

Opsporingsberichtgeving is mogelijk voor: 1) misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten[22]; 2) ontvluchte personen van wie gevreesd wordt dat zij zich aan ernstige delicten zullen schuldig maken; 3) vermiste personen van wie vermoed wordt dat zij slachtoffer zijn van een misdrijf; 4) onbekende doden.

[18] Ten aanzien van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde is dit de Officier van Justitie en ten aanzien van de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening is dit de burgemeester.

[19] In de Wet Justitiële en strafvorderlijke gegevens wordt het College van procureurs-generaal als bevoegd gezag aangewezen.

[20] Geheimhouding geldt uiteraard niet voor de inhoud van de opsporingsberichtgeving zelf.

[21] De bevoegdheid tot het inzetten opsporingsberichtgeving valt onder de algemene bepalingen van de artikelen 141 en 148 van het Wetboek van Strafvordering waarin is bepaald dat de Officier van Justitie is belast met de opsporing van strafbare feiten en in dat kader bevelen kan geven aan overige personen die met de opsporing zijn belast.

[22] Artikel 67 lid 1 Sv.

Voor de opsporing van vermiste kinderen geldt een aparte regeling.[23] Berichten over verwarde personen[24] en gestolen goederen vallen niet onder de Aanwijzing.

Het Openbaar Ministerie moet het belang van de opsporing af wegen tegen de belangen van privacy van het slachtoffer, de belangen van getuigen en van verdachten en de belangen van de samenleving.[25] De zwaarte van het middel opsporingsberichtgeving moet in verhouding staan tot het doel.[26] Als dit doel bereikt kan worden met een minder zwaar middel dan opsporingsberichtgeving, dan moet voor dit middel gekozen worden.[27]

Bij opsporingsberichtgeving kunnen zowel politiegegevens als strafvorderlijke gegevens verwerkt worden. Regels en voorwaarden voor een zorgvuldige omgang met deze gegevens zijn te vinden in de Wpg, het Besluit Politiegegevens, de Aanwijzing Wpg, de Wjsg en de Aanwijzing Wjsg.

6.1.4 Informatie van jongeren als bewijs

Informatie van jongeren kan als bewijsmateriaal dienen in een strafzaak. Er kleven gevaren en bezwaren aan het (structureel) gebruiken van deze informatie. Ten eerste kan er onjuiste of zelfs gemanipuleerde[28] informatie worden verstrekt. Dit zou kunnen bijdragen aan een onterechte vervolging en veroordeling van een burger. Ten tweede kunnen jongeren privacy schendende of strafbare methoden toepassen bij het verkrijgen van informatie. Dit zou kunnen leiden tot strafvervolging of een aanklacht op basis van een onrechtmatige daad. Ten derde kunnen jongeren bij het verzamelen van informatie strafbaar gedrag uitlokken. Als de politie onvoldoende regie uitoefent, kan er vervolgens sprake zijn van risicoaansprakelijkheid. Ten vierde is het niet ondenkbaar dat de politie – die aan meer regels is gebonden dan jongeren – wat al te makkelijk jongeren gaat aansturen om belastende informatie te verzamelen.[29] Als dit gebeurt, staat de integriteit van de politie op het spel.[30]

Door burgers verzamelde informatie kan worden gebruikt in een rechtszaak. Een door een burger opgenomen gesprek kan bijvoorbeeld als eigen waarneming door de rechter of via een proces-verbaal als wettig bewijsmiddel worden gebruikt.[31] Als het door burgers verzamelde bewijs onbetrouwbaar blijkt te zijn, zal de rechter besluiten tot bewijsuitsluiting.[32] Uit de rechtspraak blijkt dat er veel ruimte

---

[23] Zie: De Aanwijzing, Bijlage I.

[24] Er ligt momenteel een voorstel om de zoekmiddelen voor de opsporing van vermiste personen waarbij geen redelijk vermoeden is van een misdrijf bij wet te regelen: Voorstel van wet tot regeling van zoekmiddelen bij urgente persoonsvermissingen.

[25] Uitgangspunt is artikel 8 EVRM en de bijbehorende jurisprudentie.

[26] Eis van proportionaliteit.

[27] Eis van subsidiariteit.

[28] Er bestaat bijvoorbeeld geavanceerde programmatuur voor het bewerken van foto- en filmmateriaal.

[29] Dit wordt ook wel '*outsourcen*' genoemd.

[30] Zie ook: Brinkhoff, S. (2014). *Startinformatie in het strafproces*. Deventer: Kluwer.

[31] De vijf bewijsmiddelen in een strafproces worden genoemd in artikel 339 lid Sv.

[32] Artikel 359a Sv.

is voor het gebruik van bewijsmateriaal dat door burgers op onrechtmatige wijze[33] is verkregen.[34] Voorwaarde is wel dat de politie geen bemoeienis heeft gehad met de onrechtmatige verkrijging van het bewijs.[35] Het gaat hierbij om het zogeheten inmengingscriterium. Uit artikel 8 lid 2 EVRM blijkt namelijk dat een inmenging op het recht op privacy door de politie is alleen is toegestaan wanneer dit bij wet is voorzien. Privacy schendende handelingen van een burger zijn uiteraard niet bij wet voorzien. Als de politie sturend optreedt bij deze privacy schendende handelingen van een burger worden deze handelingen toegerekend aan de politie. Als dit gebeurt, is er sprake van inmenging door de politie.

De rechter toetst de inmenging door de politie aan de hand van drie vragen. Ten eerste vraagt de rechter of de handeling van de burger heeft geleid tot een schending van de privacy. Ten tweede vraagt de rechter of de politie de regie had bij de handeling van de burger. Het begrip 'regie' wordt ruim opgevat: directe of indirecte betrokkenheid, het initiëren, het vergemakkelijken van, of het faciliteren van de handeling van de burger. Wel moet de bijdrage van de politie substantieel zijn. Ten derde vraagt de rechter of de handeling van burger heeft geleid tot het omzeilen van regels die gelden bij opsporing door de politie. Als er sprake is van een schending van de privacy, een regierol van de politie en het omzeilen van regels bij de opsporing, kan de rechter besluiten tot bewijsuitsluiting of strafvermindering op grond van artikel 359a Sv.[36] Wanneer er gebruik wordt gemaakt van bewijsmateriaal van burgers, dan ligt voor de hand dat de politie – waar mogelijk – zorgt voor aanvullend bewijsmateriaal. Op deze manier kan worden vermeden dat de politie en het Openbaar Ministerie profiteren van de schending van de rechten van een verdachte.

In het TCF-project brengt de politie brengt casussen in, geeft zij commentaar en stelt zij aanvullende vragen. Het gaat duidelijk om opdrachten waarbij de politie sturend optreedt. Aangezien het begrip 'regie' in de rechtspraak ruim opgevat wordt, kan aangenomen worden dat de politie een regierol heeft in het TCF-project. Ten aanzien van bewijsmateriaal dat door jongeren binnen dit project verzameld wordt, betekent dit dat de politie medeverantwoordelijk gehouden kan worden voor eventuele privacy schendingen en de daaraan verbonden gevolgen.

6.2 Risico's voor jongeren

Het verstrekken van informatie over strafbare feiten of ernstige schendingen van de openbare orde kan risico's opleveren voor de jongeren. Ten eerste is er een risico als degene over wie informatie wordt verstrekt erachter komt hoe de politie aan de informatie komt. Jongeren kunnen dan het slachtoffer worden van represailles.[37] Ten tweede is er een risico als degene over wie informatie wordt verstrekt erachter komt dat deze informatie onrechtmatig is verkregen. Als het gaat om een schending van de privacy, dan kunnen jongeren worden aangeklaagd op basis van de onrechtmatige daad.[38] Ten derde is er een risico als de informatie is verkregen door het plegen van strafbare feiten. Als jongeren

[33] Het gaat hierbij zowel om privacy schendende als om strafrechtelijk onrechtmatige handelingen.

[34] Alleen het handelen van burgers die ingevolge van artikel 132a Wetboek van Strafvordering (hierna: Sv) onder het gezag van de Officier van Justitie onderzoekshandelingen verrichten, vallen onder het bereik van artikel 359a Sv.

[35] Dit betekent uiteraard niet dat de politie niet verantwoordelijk is voor de inzet van burgers bij de opsporing.

[36] Niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie is hier uitgesloten.

[37] De angst voor represailles tegen burgers die de politie van informatie voorzien is een belangrijke reden voor de oprichting van Meld Misdaad Anoniem.

[38] Artikel 6: 162 Burgerlijk Wetboek.

bijvoorbeeld informatie verkrijgen door te hacken[39], dan kunnen zij strafrechtelijk vervolgd worden.[40] Wanneer de hierboven beschreven situaties zich daadwerkelijk voordoen, zijn de negatieve gevolgen voor jongeren aanzienlijk en daarnaast zal dit alles schadelijk zijn voor de integriteit van de politie.

De risico's voor jongeren hangen samen met het handelen van de jongeren zelf en met de wijze waarop de politie de informatie van jongeren verwerkt. Omdat in het TCF-project alleen jongeren – waaronder ook minderjarigen – actief zijn en bekendheid met risico's verondersteld mag worden, geldt voor de politie een zorgplicht. Over jongeren is immers bekend dat het afremmen van impulsief gedrag, het maken van morele afwegingen en het kunnen afwegen van risico's nog niet volledig ontwikkeld is.

Zorgplicht is een ruim begrip en de manier waarop invulling aan de zorgplicht wordt gegeven, is niet bepaald in wet- en regelgeving. Het doel van de zorgplicht moet wel duidelijk zijn. Voor het TCF-project is dit de veiligheid van jongeren. Daarbij hoort een maximale inspanning om dit doel te bereiken. Zorgplicht betreft zowel het doen als het nalaten van bepaalde handelingen. Voor de politie betekent dit kort gezegd drie dingen: 1) niet méér vragen aan jongeren dan wettelijk of ethisch gezien toelaatbaar is; 2) actief voorkomen dat jongeren meer doen dan gevraagd en daarbij strafbaar of onrechtmatig handelen 3) zorgvuldig afwegen in hoeverre en op welke wijze door jongeren verstrekte informatie wordt verwerkt.

Het is aan te bevelen dat de concretisering van de zorgplicht voor TCF'ers wordt vastgelegd in een protocol of werkwijzer. Hierbij dienen ook ethische overwegingen een rol te spelen.

6.3 Afbreukrisico jongeren

Het TCF-project is een proef met een afgebakende looptijd van zes maanden. Bij het selecteren van de deelnemers is gekeken naar hun digitale kennis en vaardigheden, hun motivatie om de politie te helpen en hun bereidheid om gedurende een half jaar een actieve bijdrage te leveren. De vooraf uitgesproken intenties van de jongeren om zich in te zetten, bleken in de praktijk echter geen garantie te bieden. Van de 40 geselecteerde jongeren waren namelijk slechts 24 jongeren actief in de online community. De overige 16 jongeren hebben helemaal geen bijdrage geleverd. Ook de activiteit per jongere verschilde sterk: zo was een ‘harde kern’ van 5 à 10 jongeren verantwoordelijk voor vrijwel alle activiteit in de community, terwijl de overige jongeren slechts een geringe bijdrage leverden.

Ook bij de hackathons was er een terugloop in deelname. Bij de eerste hackathon waren alle 40 deelnemers aanwezig, bij de tweede hackathon waren er 25 en aan de laatste hackathon hebben 16 TCF’ers deelgenomen. Kortom, er is sprake van een aanzienlijk uitvalspercentage en van de jongeren die zich wel gedurende het gehele project hebben ingezet, is slechts een klein deel (zeer) actief. Uitval is dus iets om rekening mee te houden – er moet immers voldoende denkkracht, werkkracht en creativiteit blijven bestaan – maar uitval is niet bij voorbaat negatief. Het ‘overblijven’ van een selecte groep, zeer gemotiveerde jongeren kan namelijk een gunstig effect hebben op de dynamiek in de community en op de kwaliteit van de resultaten.

[39] Artikel 138a Wetboek van Strafrecht.

[40] Er is binnen deze pilot immers geen overeenkomst met de jongeren afgesloten waarin hun juridische speelruimte staat omschreven.

6.4 Afbreukrisico politie

Om jongeren op een succesvolle manier bij politiewerk te betrekken, is het essentieel dat de politie ook zelf voldoende tijd en capaciteit reserveert. Het gaat namelijk niet over het delegeren van taken en activiteiten, maar over het gezamenlijk werken aan nieuwe kennis, inzichten en oplossingen. Samenwerken is een dynamisch en wederkerig proces: om de aandacht en interesse van jongeren te behouden, moeten zij regelmatig worden 'gevoed' met nieuwe uitdagende opdrachten. Daarnaast is het van belang dat zij steeds weer feedback krijgen op de door hen aangeleverde input. Als jongeren een waardevolle bijdrage aan het politiewerk hebben geleverd, is het zaak om dit ook terug te koppelen en hen hiervoor te belonen.

Tijdens de pilot zijn de volgende zaken met name opgevallen: 1) het draagvlak onder politiemensen om jongeren bij politiewerk te betrekken is bijzonder groot; 2) de organisatorische inbedding in de politieorganisatie laat sterk te wensen over; 3) de feitelijke bijdrage en input door politiemedewerkers is beperkt.

Vrijwel alle politiemensen zien een duidelijke meerwaarde om gebruik te maken van de digitale knowhow van jongeren (zie ook par. 4.1). Toch is het aantal politiemensen dat is betrokken bij het TCF-project gering. In totaal hebben 14 politiemensen zich in meer of mindere mate ingezet voor het project. Ze hadden daarbij de rol van casushouder (opdrachtgever casuïstiek), projectmedewerker (betrokken bij de organisatie van de pilot) en/of geïnteresseerde. Slechts 2 van deze 14 politiemensen waren (zeer) actief in de online community. Het aandeel van de overige 12 politiemensen was relatief laag. Ook in verhouding tot de andere groepen (TCF'ers en onderzoekers) waren politiemensen het minst actief in de community.

Uit de interviews met betrokken politiemensen kwam naar voren dat het TCF-project vanuit de politieorganisatie weliswaar wordt toegejuicht, maar dat de betrokken medewerkers niet worden gefaciliteerd om te kunnen deelnemen. In de huidige opzet sluit het project niet of nauwelijks aan op bestaande werkprocessen. Dit betekent dat het project heeft gedraaid op basis van de inzet van enkele enthousiaste medewerkers die bereid waren om hun deelname zelf te organiseren, buiten hun reguliere werktijd om. Dat de benodigde tijd en menskracht voor een constructieve deelname zijn onderschat, blijkt ook uit het feit dat in 8 van de 26 aangeleverde casussen (31%) de opdrachtgever geen enkele reactie heeft gegeven op de door jongeren aangeleverde informatie.

Er is dus volop enthousiasme voor het project en de Eenheid Noord-Nederland heeft ook alle medewerking verleend, maar het project staat toch behoorlijk onder druk, omdat politiemensen geen tijd krijgen voor deelname. Bij de praktische uitvoering van de pilot zijn er nu weinig problemen geweest. Dit komt omdat de projectorganisatie niet uitsluitend in handen was van de politie, maar er ook een team van onderzoekers bij het project was betrokken. De onderzoekers vervulden in de community vooral de rol van moderator: stimuleren, beantwoorden van hulp- en informatievragen, toezicht houden en waar nodig corrigeren. Daarnaast waren de onderzoekers verantwoordelijk voor het beheer van de casuïstiek. Als wordt besloten om het TCF-project te continueren en de uitvoering en projectorganisatie uitsluitend te beleggen bij de politie, dan is organisatorische inbedding een vereiste om problemen te voorkomen, opbrengsten te maximaliseren en continuïteit te garanderen. Als inbedding van de werkwijze niet goed verloopt, bestaat immers het gevaar dat het project verzandt. Dit is onwenselijk vanuit het perspectief van de deelnemende jongeren, maar zeker ook vanuit kosten-batenperspectief.

7. Hoe nu verder?

Uit de evaluatie van het TCF-project is gebleken dat de bijdrage die jongeren kunnen leveren aan de uitvoering van politiewerk waardevol kan zijn. Om deze bijdrage van jongeren te kunnen blijven benutten, moeten geconstateerde belemmeringen ongedaan gemaakt worden. Daar staat tegenover dat er ook beperkingen moeten worden opgelegd aan de bijdragen van jongeren, zodat geen afbreuk wordt gedaan aan de uitvoering van politietaken, zeker wanneer het de verantwoordelijkheid voor en de kwaliteit van de opsporing betreft. Hierbij moet er in ieder geval aandacht zijn voor de hieronder beschreven punten.

Tegengaan afbreukrisico
Het uitvalpercentage onder de deelnemende jongeren is hoog. Het CLEAR-model van Lowndes, Pratchett en Stoker (2006) biedt een kader om uitval te verminderen en participatie te bevorderen. Hoewel dit model vooral in de politiek-bestuurlijke wereld wordt toegepast, is het volgens ons ook bruikbaar om de voorwaarden voor participatie door jongeren aan politiewerk te beschrijven. Het woord CLEAR is een acroniem. Jongeren participeren optimaal wanneer ze:

- *Can do* – hulpmiddelen en kennis hebben om te participeren
- *Like to* – een gevoel van verbondenheid hebben
- *Enabled to* – mogelijkheid hebben om te participeren
- *Asked to* – door officiële instanties worden gevraagd
- *Responded to* – bewijs zien dat er iets wordt gedaan met ideeën

De factoren *can do*, *like to* en *enabled to* houden kortweg in dat de deelnemende jongeren voldoende vaardigheden, tijd en hulpbronnen hebben om te participeren. Een andere voorwaarde is dat ze voldoende binding hebben met de politie en gemotiveerd zijn om de politie te helpen. In het verlengde hiervan is het aan te bevelen om te zorgen voor een duidelijke doel- en taakomschrijving voor jongeren, oog te hebben voor een zorgvuldige intake en screening en om aandacht te besteden aan verwachtingenmanagement. Om commitment te creëren en te behouden, is het goed om de jongeren te belonen voor hun bijdrage. Een voorbeeld is het uitreiken van een certificaat.

De factoren *asked to* en *responded to* zorgen ervoor dat deelnemers een sfeer van exclusiviteit ervaren en dat actieve jongeren de benodigde aandacht en waardering krijgen van de politie. Zo heeft het introduceren van een virtueel beloningssysteem een positieve invloed op de samenwerking en resultaten van jongeren. Ook andere beloningen, in de vorm van een uitje of een speciale politietraining, kunnen de motivatie bevorderen. Het is belangrijk om jongeren direct aan te spreken op hun kwaliteiten en ze daar ook erkenning voor te geven. Het aanleveren van actuele, urgente en authentieke opdrachten bevordert eveneens de inzet en motivatie.

Tot slot zijn offline ontmoetingen voorwaardelijk voor online prestaties. Als ervoor wordt gekozen om te blijven samenwerken met jongeren, dan is het zeker aan te raden om met enige regelmaat hackathons te organiseren en ervoor te zorgen dat jongeren ook de mogelijkheid hebben daarbij aanwezig te zijn. Hackathons zijn leuk, leerzaam en vergroten de motivatie en productiviteit van jongeren.

TCF-project inbedden in politieorganisatie en werkprocessen
De inzet van jongeren bij politiewerk vraagt om begeleiding, sturing en regie vanuit de politie. Op dit moment is de benodigde inzet vanuit de politie niet geformaliseerd: er is geen inbedding in de politieorganisatie en in werkprocessen. De politiemensen worden niet gefaciliteerd qua tijd of anderszins en mede daarom is de huidige politie-inzet beperkt. Tegelijkertijd moet worden opgemerkt dat het bekendmaken van een nieuw project binnen de politieorganisatie en het verkrijgen van voldoende ondersteuning tijdens de praktische uitvoering ervan, ook een lastig proces is dat vraagt om een lange adem.

Het is aan te raden om een communicatieplan op te stellen, zodat politiemensen zijn geïnformeerd over het doel van het inzetten van digitaal vaardige jongeren, over de werkwijze (hackathons en online community), over hun gevraagde inzet en over het op de juiste wijze kunnen gebruiken van door jongeren verstrekte informatie. Daarnaast is het belangrijk om de organisatie rondom het project nader uit te werken in termen van benodigde personen, gekoppeld aan taken, verantwoordelijkheden en urentoedeling. Tot slot is het raadzaam om de regierol van de politie nader uit te werken. Jongeren opereren vrij autonoom, hebben eigen zoekstrategieën, vinden snel informatie en kunnen deze informatie ook weer snel verspreiden. Het is belangrijk dat de politie grip houdt op dit proces en daarbij ook invulling geeft aan haar zorgplicht.

Een helder (juridisch) kader voor jongeren
Voor jongeren in het TCF-project moet een in begrijpelijke taal opgestelde gedragscode ontwikkeld worden. In deze gedragscode moet onder andere opgenomen worden hoe jongeren kunnen omgaan met de online privacy van derden, welke online gedragingen strafbaar of ongewenst zijn en hoe zij kunnen omgaan met eventuele dilemma's. Per casus kan dan steeds verwezen worden naar bijbehorende onderdelen van de gedragscode. Relevante wet- en regelgeving is het uitgangspunt voor de gedragscode. De gedragscode moet bijdragen aan het voorkomen van risicovol, strafbaar of onrechtmatig handelen van jongeren en geeft tegelijkertijd richting aan de zorgplicht van de politie.

Een helder (juridisch) kader voor politiemensen
Voor politiemensen in het TCF-project moet een protocol ontwikkeld worden. In dit protocol moet worden opgenomen hoe politiemensen kunnen omgaan met politiegegevens, privacy en strafvorderlijke vereisten en hoe zij jongeren moeten adviseren, aansturen en controleren ten aanzien van mogelijk risicovol, strafbaar of onrechtmatig handelen. Een beslisboom die hulp biedt bij te maken keuzes over de inhoud van casussen en de regie in de online community dient onderdeel te zijn van het protocol. Casussen waarin aan jongeren wordt gevraagd om te assisteren bij de opsporing vragen om extra waarborgen voor het rechtmatig handelen van zowel jongeren als politiemensen. Relevante wet- en regelgeving is het uitgangspunt voor het protocol. Het protocol moet bijdragen aan het rechtmatig handelen van de politie en de invulling van de zorgplicht door de politie en geeft tegelijkertijd handvatten om risicovol, strafbaar of onrechtmatig handelen van jongeren te voorkomen.

Kortom, het verdient het zeker aanbeveling om ook in de toekomst digitaal vaardige jongeren bij politiewerk te blijven betrekken. Het is daarbij aan te bevelen om bovengenoemde adviezen nader uit te werken. Hierdoor kunnen mogelijke risico’s en belemmeringen worden weggenomen en kan de kwaliteit van de inzet van zowel politiemensen als TCF’ers worden geoptimaliseerd.

Bijlage 1: geraadpleegde bronnen

Akkermans, M. (2016). *Melding en aangifte van veelvoorkomende criminaliteit. Stand van zaken, trends en kenmerken.* Den Haag: CBS.

Bekkers, V. J. J. M., & Meijer, A. J. (2010). *Co-creatie in de publieke sector: een verkennend onderzoek naar nieuwe, digitale verbindingen tussen overheid en burger*. Den Haag, Nederland: Boom Juridische uitgevers.

Bleichrodt, F.W. (2010). *Over burgers en opsporing* (oratie). Deventer: Kluwer.

Brinkhoff, S. (2008). Burgeropsporing. In: *De burger als opspoorder*. OM Congres 2008. Den Haag: Openbaar Ministerie.

Brinkhoff, S. (2014). *Startinformatie in het strafproces* (diss.). Deventer: Kluwer.

Cornelissens, A. & Ferwerda, H. (2010). *Burgerparticipatie in de opsporing. Een onderzoek naar aard, werkwijzen en opbrengsten*. Apeldoorn / Arnhem: Politie & Wetenschap / Bureau Beke.

Erp, J. van, Gastel, F. van & Webbink, H.D. (2012). *Opsporing Verzocht. Een quasi-experimentele studie naar de bijdrage van het programma Opsporing Verzocht aan de oplossing van delicten*. Apeldoorn / Rotterdam: Politie & Wetenschap / Erasmus Universiteit.

Gerards, J., Barentsen, B., & Barkhuysen, T. (Eds.) (2013). *Grondrechten. De nationale, Europese en internationale dimensie*. Nijmegen: Ars Aequi Libri.

Hof, C. (2016). *Helpende hackers. Verantwoorde onthullingen in het digitale polderlandschap*. TEK-TOK uitgeverij.

Hovenga, I. (2017). *Nieuwe invloeden. Een praktijkgericht juridisch onderzoek naar het online betrekken van jongeren bij politiewerk*. Leeuwarden: NHL Hogeschool.

Land, M. van der, Stokkom, B. van, Boutellier, H. (2014). *Burgers in veiligheid. Een inventarisatie van burgerparticipatie op het domein van de sociale veiligheid*. Amsterdam: Vrije Universiteit

Lowndes, V., Pratchett, L., & Stoker, G. (2006). Diagnosing and Remedying the Failings of Official Participation Schemes: The CLEAR framework. *Social Policy & Society* , p. 281-291.

Moerman, E.M. (2016). *Inburgeren in de opsporing: Over de juridische positie van de burger in de opsporing van strafbare feiten* (diss.). Rotterdam: Erasmus Universiteit.

Oerlemans, J.J. (2017). *Normering van digitale opsporingsmethoden*. Breda / Den Haag: Nederlandse Defensie Academie / Ministerie van Defensie.

Sollie, H. & Kop, N. (2013). *Burgerparticipatie bij opsporingsonderzoek Venne. Ervaringen van politie eenheid Zeeland-West Brabant & de mening van burgers*. Apeldoorn: Politieacademie.

Thaens, M., Kool, D. de & Siep, P. (2016). *Verkenning nieuwe mogelijkheden vrijwilligerswerk bij de politie*. Den Haag: WODC.

Veltman, L. (2011). *Twitterende wijkagenten en de beleving van burgers: Een onderzoek naar de effecten van een twitterende wijkagent* (masterscriptie). Enschede: Public Administration.

Vijver, K. van der, Johannink, R., Overal, K., Slot, P., Vermeer, A., Van der Werff, P., Willekens, H., Wisman, F. (2009). *Burgernet in de praktijk. De evaluatie van de pilot van Burgernet*. SMVP.

Bijlage 2: geïnterviewde personen

Mr. C.A. (Christiaan) Baardman.
Senior raadsheer Gerechtshof Den Haag, coördinator Kenniscentrum Cybercrime.

Mr. A. (Bert) Boukema.
Privacyfunctionaris Politie Noord-Nederland.

Mr. Ir. A. (Arnoud) Engelfriet.
ICT-jurist – Partner bij juridisch adviesbureau ICTrecht en auteur Iusmentis.

Dr. Mr. A.E. (Anne) de Hingh.
Universitair docent Internetrecht.

Mr. A. (Aldo) Kuijer.
Raadsheer Gerechtshof Den Haag, onderzoeker Kenniscentrum Cybercrime.

Mr. M. (Mark) Zoetekouw.
Jurist cybercrime en digitale technologie bij de Nationale Politie.

Bijlage 3: aandacht in de media

http://www.omropfryslan.nl/nieuws/695953-jeugd-helpt-politie-bij-aanpak-criminaliteit

https://www.rtlnieuws.nl/nederland/whizzkids-helpen-politie-online-criminelen-te-pakken

https://tweakers.net/nieuws/120717/politie-start-test-met-jongeren-die-online-openbronnenonderzoek-verrichten.html

http://www.omropfryslan.nl/category/trefwurden/teenage-crimefighter

https://www.lc.nl/friesland/Jongeren-als-ogen-en-oren-van-politie-21964164.html

http://www.flitsnieuws.nl/2017/01/31/officiele-start-pilot-teenage-crimefighters/

https://www.politie.nl/nieuws/2017/januari/31/01-officiele-start-pilot-teenage-crimefightersofficiele-start-pilot-teenage-crimefighters.html

https://www.oogtv.nl/2017/01/teenage-crimefighters-gaan-politie-helpen/

http://www.lc.nl/friesland/Vijftig-scholieren-vechten-tegen-cybercrime-21937564.html

https://www.dvhn.nl/groningen/Jongeren-als-ogen-en-oren-van-politie-21964164.html

https://www.researchgate.net/publication/306080816_Teenage_Crime_Fighters_on_The_Internet_a_Dutch_experiment_commissioned_by_the_Dutch_police

https://www.mediawijzer.net/mnx/sessie-teenage-crime-fighters-betrekken-digitaal-vaardige-jongeren-politiewerk/

https://vlaamsmediawijscongres.mediawijs.be/dossiers/nieuwe-internet-stimulans-participatie-of-bron-criminaliteit

http://webfolder.cedin.nl/linkk/1617linkk6/linkk-06-web.pdf